

**MONITORIMI I STRATEGJISË KOMBËTARE
PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE, 2020 – 2030
PËR 2019 - 2021**

Të gjitha të drejtat në këtë dokument, përfshirë të drejtat e autorit, janë në pronësi të Fondacionit Westminster për Demokraci (WFD) dhe mbrohen nga ligjet e zbatueshme të Mbretërisë së Bashkuar dhe ato ndërkombëtare. Ky dokument nuk mund të kopjohet, ndahet, përkthehet në një gjuhë tjetër, apo të përshtatet pa leje paraprake nga WFD.

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara.

Informacioni dhe pikëpamjet e shprehura në këtë raport janë ato të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht opinionin zyrtar të WFD-së, financuesve të saj apo Qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar. As WFD dhe as ndonjë person që vepron në emër të saj, nuk mund të mbahet përgjegjës për përdorimin që mund t'i jetë bërë informacionit që ai përmban.

NËNTOR 2021

Tabela e përmbajtjes

Tabela e përmbajtjes	3
Lista e Tabelave	5
Lista e grafikëve	5
Akronime.....	6
1. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE.....	7
2. METODOLOGJIA E MONITORIMIT.....	8
2.1 Kufizime të metodologjisë	9
3. ADRESIMI I NDRYSHIMEVE TË KLIMËS	11
4. QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E STRATEGJISË	12
5. PROFILI I RREZIKUT KLIMATIK PËR SHQIPËRINË.....	13
5.1 Gjendja social-mjedisore	13
5.2 Përmbledhje për klimën	13
5.3 Bujqësia.....	14
5.4 Burimet ujore	15
5.5 Shëndeti i njeriut	16
5.6 Zonat bregdetare	16
5.7 Energjia dhe infrastruktura	17
5.8 Ekosistemet.....	18
5.9 Katastrofat natyrore.....	18
5.10 Konteksti politik.....	19
5.11 Kuadri institucional	19
5.12 Strategjitë dhe planet kombëtare	20
6. KUADRI I BE-së PËR KLIMËN DHE ENERJINË	21
6.1 Raportet e BE-së mbi përparimin e Shqipërisë për ndryshimet klimatike	28
7. MONITORIMI I PERFORMANCËS NË TREGUESIT E MATRICËS.....	30
7.1 Shtylla Financiare	30
7.2 Ndihma e huaj për projektet e lidhura me klimën	42
7.4. Shtylla e kapaciteteve institucionale.....	50
7.5 Zhvillimi i Kapaciteteve në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, 2019-2021	57
7.6 Progresi i bërë lidhur me sistemin e monitorimit të klimës.....	58
8 GJETJE DHE REKOMANDIME	60
Gjetje	60

Rekomandime.....	62
Shtojca 1	65
Lista e projekteve të Ndhmës së Huaj për Shqipërinë, të lidhura me klimën (2019-2021).....	65
Shtojca 2:.....	67
Intervista gjysmë të strukturuar me Institucionet e Qeverisjes Qendrore.....	67
Bibliografia.....	68

Lista e Tabelave

Tabela 1	Përmbledhje për klimën në Shqipëri	13
Tabela 2	Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj Prodhimit Bujqësor	14
Tabela 3	Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj Burimeve Ujore	14
Tabela 4	Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj Shëndetit të Njeriut	15
Tabela 5	Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj Zonave Bregdetare	16
Tabela 6	Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj Energjisë dhe Infrastrukturës	17
Tabela 7	Stresorët klimatikë dhe rreziku ndaj Ekosistemeve	17
Tabela 8	Kuadri i BE-së për Klimën dhe Energjinë	20
Tabela 9	Shpërndarja e fondeve sipas viteve	30
Tabela 10	Projekte të lidhura me klimën për 2019 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës	31
Tabela 11	Projekte të lidhura me klimën për 2020 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës	32
Tabela 12	Projekte të lidhura me klimën për 2021 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës	33
Tabela 13	Projekte të lidhura me klimën për 2019 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	35
Tabela 14	Projekte të lidhura me Klimën për 2020 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	36
Tabela 15	Projekte të lidhura me klimën për 2021 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	37
Tabela 16	Projekte të lidhura me klimën për 2021 nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	38
Tabela 17	Financimi i projekteve lidhur me ndryshimet klimatike 2019-2021	39
Tabela 18	Financimi i projekteve lidhur me ndryshimet klimatike sipas sektorëve	39
Tabela 19	Ndihma e huaj për projektet e lidhura me klimën 2019-2021	44
Tabela 20	Ligjet dhe vendimet e lidhura me ndryshimet klimatike për 2020-2021	44
Tabela 21	Masat prioritare Nr.6 e Strategjisë kombëtare për ndryshimet klimatike	50
Tabela 22	Veprimtaritë e zhvillimit të kapaciteteve raportuar nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, 2019-2021	51
Tabela 23	Programet e MIE për 2019-2021	55

Lista e grafikëve

Grafiku 1	Burimet e Financimit në Shqipëri sipas sektorëve	29
Grafiku 2	Burimet tërësore të financimit në Shqipëri, sipas donatorëve	30
Grafiku 3	Shpërndarja e shpenzimeve për klimën sipas sektorëve	40
Grafiku 4	Boshllëku financiar i shpenzimeve për klimën	41
Grafiku 5	Ligjet dhe vendimet e lidhura me klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar në 2019	46
Grafiku 6	Ligjet dhe vendimet e lidhura me klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar në 2020	46
Grafiku 7	Ligjet dhe vendimet e lidhura me klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar në 2021	47
Grafiku 8	Numri i ligjeve dhe vendimeve të lidhura me klimën, krahas zhvillimeve ligjore në tërësi sipas viteve	48
Grafiku 9	Ligjet dhe vendimet për klimën, ndaj ligjeve për mjedisin sipas viteve	49
Grafiku 10	Veprimtaritë për klimën organizuar nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, sipas viteve	54

Akronime

AEE	Agjencia për Eficencën e Energjisë
AKBN	Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore
AKM	Agjencia Kombëtare e Mjedisit
AKP	Agjencia Kombëtare e Pyjeve
AKZM	Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura
AMBU	Agjencia e Mbrojtjes së Burimeve Ujore
BE	Bashkimi Evropian
CEMSA	Konsolidimi i Sistemit të Monitorimit të Mjedisit në Shqipëri
COVID 19	Korona Virus 2019
GEF	Fondi Global për Mjedisin
GES	Shkarkimet me Efekt Serrë
GGE	Shkarkimet e Gazeve me Efekt Serrë
GIZ	Agjencia Gjermane për Bashkëpunim Ndërkombëtar
IPA	Instrumenti i Para-anëtarësimit në BE
IPCC	Paneli Ndërkombëtar për Ndryshimet Klimatike
KE	Komisioni Evropian
KfW	Banka Gjermane për Zhvillim
KKKBN	Komunikimi i Katërt Kombëtar
KKKBNK	Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike
KKP	Kontributi Kombëtar i Pikësnyuar
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
MIE	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
NPTP	Ndryshimi i Përdorimit të Tokës dhe Pyjeve
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
OSHC	Organizata të Shoqërisë Civile
PBA	Plan Buxhetor Afatmesëm
PBB	Prodhim i Brendshëm Bruto
QBM	Qendra Burimore e Mjedisit, Shqipëri
RIS	Shërbimi i informacionit për lumenjtë (River Information Services)
RRSHTN	Regjistri i Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotjes
RRTE	Transporti Hekurudhor Trans-Evropian (Railroad Transport in Europe)
SANE	Mbështetje Shqipërisë në Negociatat për Mjedisin
SELEA	Mbështetje për Formimin e Zbatimit të Legjislacionit Mjedisor në Shqipëri
SESAR	Një qiell i vetëm Evropian
SIDA	Agjencia Suedeze për Bashkëpunim Ndërkombëtar
SKNK	Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike
SNAP	Planet Kombëtare të Masave Përshtatëse
SSN	Rrjet Detesh të Sigurta
SWAN	Platforma e Ripërdorimit të Mbetjeve të Ngurta në Ballkan
TEN-T	Rrjeti Trans-Evropian i Transportit
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
UNDP	Programi për Zhvillim i Kombeve të Bashkuara
UNEP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Mjedisin
UNIDO	Organizata për Zhvillimin Industrial e Kombeve të Bashkuara
WFD	Fondacioni Westminster për Demokracinë

1. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit (SKNK) është dokumenti kryesor strategjik që adreson ndryshimet klimatike në Shqipëri. Strategjia është miratuar nga Qeveria e Shqipërisë në vitin 2019 dhe është hartuar në mbështetje të legjislacionit të BE për mjedisin dhe klimën dhe synon fuqizimin e koordinimit mes sektorëve lidhur me masat e përshtatjes, mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Fokusi i SKNK është zbutja dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike në Shqipëri. Shqipëria mori statusin e vendit kandidat të Bashkimit Evropian në Qershor 2014. Procesi i pranimit të Shqipërisë në BE është një forcë shtytëse për reformimin e sektorit të mjedisit dhe koordinimin ndër sektorial të nevojshëm ndaj përshtatjes me ndryshimet klimatike. Integrimi nënkupton bashkëpunim të ngushtë me rregulloret e BE -së.

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit përmes Njesisë për Ndryshimet Klimatike është pika qendrore kombëtare e KKKBNK. Njësia bashkëpunon me një ekip teknik ndërdisiplinor dhe ndërinstucional për të përmbushur detyrat e Shqipërisë si palë e KKKBNK. Inspektorati Shtetëror i Mjedisit identifikon dhe u përgjigjet çështjeve që lidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike. SKNK është hartuar për të mbështetur zbatimin e legjislacionit të BE-së për mjedisin dhe klimën, që synon forcimin e koordinimit midis sektorëve lidhur me masat e përshtatjes ndaj klimës, mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Fokusi i SKNK është vënë në zbutjen dhe përshtatjen e ndryshimit të klimës në Shqipëri.

Ky raport i parë monitorues mbi zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike 2020-2030, bazohet në monitorimin e treguesve të lidhur me disponueshmërinë e 'inputeve' për ndryshimet klimatike, duke qenë se Shqipëria është një vend me një ekonomi në zhvillim që karakterizohet nga një tranzicion i gjatë. Për rrjedhojë i ka të rëndësishme financat, legjislacionin dhe zhvillimin institucional, të cilët konsiderohen faktorë mundësues në reagimin e vendit ndaj ndryshimeve klimatike. Është gjithashtu me rëndësi të mbahet në konsideratë se miratimi i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimin e Klimës nga qeveria e Shqipërisë është relativisht i zhvillimit të vonë (korrik 2019), nga ku progresi gjatë periudhës 2019-2021 është ndikuar nga dy faktorë me një ndikim të rëndësishëm:

- ✓ Tërmeti që goditi vendin në nëntor 2019
- ✓ Mbyllja e vendit për shkak të pandemisë që shkaktoi COVID-19

Objektivat kryesorë të këtij raporti monitorues janë:

- ✓ T'u sigurojë vendimmarrësve një kuadër informacioni që përmirëson procesin e vendimmarrjes drejt ndryshimit të klimës;
- ✓ Të rrisë njohuritë midis aktorëve të shoqërisë civile mbi përparimin e zbatimit të strategjisë;
- ✓ Të nxisë pjesëmarrjen dhe veprimin e OShC-ve në proceset e vendimmarrjes për klimën.

Nuk është e qartë se çfarë mekanizmi është përdorur në alokimin e buxheteve të strategjisë në sektorët e përfshirë, apo si janë bërë shpenzimet për këto fonde. Për shkak të mos disponueshmërisë së një informacioni të tillë, QBM analizoi PBA-të e Ministrisë së Turizmit dhe

Mjedisit, Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për periudhën 2019-2021. Zbatimi i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimin e Klimës shihet i lidhur me miratimin e një Politike për Zhvillimin e Kapaciteteve që rrjedh nga Strategjia Kombëtare për Ndryshimin e Klimës për të krijuar më shumë hapësirë veprimi për sektorët e përfshirë në qeverisje, institucione për të bashkëvepruar dhe koordinuar, dhe për vendin në Konventën Kuadër të OKB-së për Ndryshimet Klimatike (KKKBNK). Pengesa kryesore për mbështetjen e kufizuar të përshtatjes nga institucionet publike dhe paaftësia e tyre për të luajtur një rol më të mirë në ndërtimin e qëndrueshmërisë ndaj ndryshimeve klimatike, lidhen me boshllëqet në menaxhim, mungesën e burimeve financiare dhe fizike dhe mungesën ose trajnimin e pamjaftueshëm.

2. METODOLOGJIA E MONITORIMIT

Ky raport synon t'u vijë në ndihmë autoriteteve ligj-hartuese dhe vendimmarrëse në nivel qendror, njërive përgjegjëse për politikat ndër-sektoriale pranë institucioneve përgjegjëse, sektorëve që mbulojnë aspektet teknike dhe të monitorimit të klimës dhe aktorëve të shoqërisë civile.

Ky raport i parë monitorues i zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike, 2020-2030 është bazuar në monitorimin e treguesve që lidhen me *'input'*-et e vëna në dispozicion të klimës, kryesisht sepse Shqipëria është një vend me ekonomi në zhvillim, që karakterizohet nga një tranzicion ekonomik në evoluim, pra që i ka të rëndësishme financat dhe kuadrin ligjor që mundëson reagimin për klimën.

Gjithashtu, miratimi i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike nga Qeveria e Shqipërisë është një zhvillim relativisht i vonë (korrik 2019), nga ku ecuria e procesit përgjatë dy-vjeçarit të fundit është përcaktuar nga dy faktorë shumë të rëndësishëm me ndikim të ndjeshëm në adresimin në nivel vendi të tranzicionit për klimën, si në vijim:

- ✓ Tërmeti që goditi vendin në muajin Nëntor 2019
- ✓ Mbyllja dhe ngadalësimi i vendit për shkak të pandemisë COVID-19

Kohështrirja e vlerësimit monitorues: Raporti merr përsipër të analizojë angazhimin e qeverisë me *'input'*-e për periudhën e kohës nga miratimi i strategjisë e deri në shtator 2021.

Treguesit e përdorur të inpute-ve përfshijnë:

- ✓ Financimet e qeverisë, agjencive të huaja dhe mbështetjes dypalëshe për klimën.
- ✓ Kapacitetet teknike dhe institucionale, kuadrin ligjor për të shqyrtuar ecurinë e aspekteve të përmbushjes apo mangësive në procesin e zbatimit të strategjisë.

Për realizimin e raportit janë shfrytëzuar dhe analizuar të dhëna nga burimet online të informacionit; është bërë grumbullim i dedikuar Informacioni në nivel të institucioneve qendrore (PBA-të e ministrive përgjegjëse, raporte të trajnimit dhe kualifikimit) janë realizuar intervista me përfaqësuesit e pikave fokale për klimën pranë ministrive dhe me departamentet e burimeve njerëzore.

Matrica e monitorimit përbëhet nga tre shtylla të rëndësishme, me aspekte të ndryshme të ndërlidhura që janë përshtatur për analizën, si në vijim:

Shtylla financiare:

1. Analizë të trendit të disbursimit të financave publike, siç parashikohet në angazhimin financiar 3-vjeçar të qeverisë dhe planin e veprimit të tranzicionit për klimën, 2019-2022.
2. Vlerësimi i fondeve për klimën mobilizuar nga qeveria e Shqipërisë, nëpërmjet mbështetjes së ofruar nga donatorë të ndryshëm për projektet të lidhura me klimën; ose fondet IPA II.

Shtyllat ligjore dhe politike:

3. Aktet e reja ligjore që lidhen me klimën të miratuara gjatë 2019-2021.

Shtylla institucionale dhe e kapaciteteve:

4. Vlerësimi i rritjes apo forcimit të kapaciteteve institucionale në agjencitë publike që luajnë rol të rëndësishëm në veprimin ndaj klimës.
5. Vlerësimi i punës së qeverisë në ngritjen e sistemit të monitorimit të klimës për zbatimin e strategjisë klimatike.

2.1 Kufizime të metodologjisë

Gjatë punës për monitorimin e strategjisë, grupi i punës ndeshi një seri kufizimesh me ndikim në procesin e monitorimit dhe të informacionit që përmbante produkti i kësaj detyre. Kufizimet i kemi parashtruar në paragrafët më poshtë:

- ✓ Nuk ka një instrument të monitorimit të strategjisë, të tillë që të mund të vlerësojë progresin e masave të marra, apo të analizojë input-et dedikuara për klimën. Ndarja e përgjegjësive mes disa agjencive të pushtetit qendror, pa pasur një institucion udhëheqës që përgjigjet për mbikëqyrjen, koordinimin ndër-institucional, grumbullimin e të dhënave dhe monitorimin krijon copëzim të serisë së të dhënave monitoruese ndaj objektivave në tërësi të Strategjisë.
- ✓ Angazhimi financiar i qeverisë i shprehur përmes planeve tre-vjeçare nuk është i gjurmueshëm për shkak se buxheti i linjave që përfshin SKNK nuk shoqërohet me kode që shërbejnë për të kanalizuar alokimin e tyre sipas sektorëve/programeve.
- ✓ Në programet/projektet që janë pjesë e PBA-ve të buxhetit të shtetit, mungojnë treguesit në pikë përqindjeje të pjesës që zënë financimet e drejtpërdrejta për klimën. Për rrjedhojë, përpunimi i të dhënave financiare në kontekstin e klimës është me shumë përafërsi.
- ✓ Mungesa e objektivave ndërsektoriale dhe të një baze të dhënash për zhvillimin institucional në kuadër të shportës së programeve dhe projekteve që janë në zbatim. Disponimi i këtij informacioni është i rëndësishëm për të siguruar që njohuritë të përmirësohen dhe ofrohen në varësi të nevojave që paraqesin sektorë të ndryshëm.
- ✓ Baza e të dhënave me informacione mbi projektet e ndihmës së huaj për klimën në Shqipëri ofron informacion të pamjaftueshëm që nuk lidhet me treguesit e monitorimit të Strategjisë.

Për të shmangur perceptimin e gabuar që mund të ndërtohet në shifra të pasakta, raporti përfshin vetëm projektet e miratuara nga qeveria e Shqipërisë. Për më tepër, duket se ka një vakum informacioni në lidhje me projektet më të vogla për klimën në Shqipëri.

3. ADRESIMI I NDRYSHIMEVE TË KLIMËS

Shumë vende janë gjithnjë e më tepër nën ndikimin e ngjarjeve ekstreme të motit, si: përmbytjet, periudhat me thatësi, stuhitë dhe parametra të tjerë. Shkalla e ndjeshmërisë ndaj klimës përcaktohet pjesërisht nga ekstremet më të fundit të ndryshueshmërisë së klimës, si edhe nga ndjeshmëria e vendeve ndaj ngjarjeve përkeqësuese që ndikohen nga: përvojat e mëparshme, kushtet socio-ekonomike apo problemet e trashëguara nga e kaluara. Shkalla me të cilën ndjeshmëria ndaj motit ndikon në ekonominë e një vendi përcaktohet nga kapacitetet përshtatëse të tij.

Shqipëria është një nga vendet më të prekshme në rajon prej ndryshimeve klimatike. Tendencat e ndryshimeve klimatike janë vënë re kryesisht gjatë 15 viteve të fundit me: rritjen e temperaturave, uljen e reshjeve dhe një shfaqje më të shpeshtë të fenomeneve ekstreme të motit, si periudhat me thatësi dhe përmbytjet. Parashikimet e klimës, paralajmërojnë ulje të sasisë së reshjeve në stinën e verës me 10 % deri në 2020, dhe 20 % deri në vitin 2050. Dy sektorët më të ndikuar nga ndryshimet klimatike janë Energjia dhe Bujqësia. Sidoqoftë, raportet e KE për vitet 2020-2021 paraqesin një tendencë përmirësuese të vlerësimit për vendin që citon: *“Shqipëria ka arritur një lloj progresi për sa i përket adresimit të ndryshimeve klimatike, por harmonizimi i legjislationit të vendit me kuadrin evropian është ende i kufizuar”*¹.

Megjithatë, Raporti i Progresit për 2020, njeh në mënyrë të shprehur miratimin e Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike për 2019-2030, me objektiva për 2050. Të gjithë raportet përmendin sfidat e mëdha përpara Shqipërisë, gjatë procesit të negociatave me BE-në dhe anëtarësimit, për shkak të objektivave të rinj të klimës vendosur nga BE. Mungesa e strukturave të caktuara dhe personelit të nevojshëm për t'u marrë me ndryshimet klimatike është një çështje mjaft shqetësuese².

¹https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/albania-report-2021_en faqe 116

²https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwixwKn7q9zzAhWLCOWKHa0ZCmgQFnoECAYQAQ&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fneighbourhood-enlargement%2Fsystem%2Ffiles%2F2020-10%2Falbania_report_2020.pdf&usq=AOvVaw29NBvoceEd8O9244xPX9dC faqe 107

4. QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E STRATEGJISË

Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Masave janë hartuar për t'i ardhur në ndihmë zbatimit të legjislacionit të BE-së për klimën dhe mjedisin, i cili synon forcimin e bashkërendimit mes sektorëve, lidhur me masat zbutëse për klimën, mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm.

Strategjia adreson një tërësi masash zbutëse dhe përshtatëse ndaj ndryshimeve klimatike në Shqipëri. Dokumenti përfaqëson një plan të përgjithshëm ndër-sektorial që siguron një përmbledhje të objektivave, politikave dhe masave të synuara zbutëse dhe përshtatëse ndaj klimës, sipas sektorëve përkatës duke propozuar një plan zhvillimi të vendit me shkarkime të ulëta karboni.

Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike, përmes masave zbutëse ka si objektiva afatgjatë reduktimin e shkarkimeve dhe rritjen e kapjes së këtyre shkarkimeve në sektorët e përfshirë, në përputhje me objektivin e BE-së, për të reduktuar me 80% deri në 95% deri në vitin 2050 shkarkimet e CO₂, krahasuar me nivelet e shkarkimeve të vitit 1990.

Dokumentit strategjik mbulon katër sektorë raportues të inventarit të gazeve serë: Energjia me fokus të veçantë Transportin; Ndryshimi i Përdorimit të Tokës dhe Pyjeve, Mbetjet; Ndërtesat dhe Industria, të cilat janë përgjegjëse për 80% të shkarkimeve të CO₂ në Shqipëri.

5. PROFILI I RREZIKUT KLIMATIK PËR SHQIPËRINË

Ky profil përmban një paraqitje të rrezikut klimatik për Shqipërinë, përfshirë ndikimin e mundshëm në të ardhmen për sektorët si bujqësia, burimet ujore, shëndeti publik, zonat bregdetare, ekosistemet, energjia dhe infrastruktura. Përmbledhja përfshin një pamje të klimës dhe projeksionin e ndryshimit të saj.

5.1 Gjendja social-mjedisore

Shqipëria është një vend i vogël me një ekonomi të brishtë që mbështetet në sektorin e shërbimeve, industrisë dhe bujqësisë, i cili po përballlet me shumë sfida në adresimin e rreziqeve që vijnë prej ndryshimeve klimatike.

Vendi karakterizohet nga një rritje ekonomike e pabarabartë. Ka një peizazh kryesisht malor, të pajisur me burime të bollshme ujore, shumëllojshmëri të llojeve bimore dhe shtazore, si dhe me një vijë bregdetare me dalje të gjerë në detet Adriatik dhe Jon duke krijuar një terren të favorshëm për përmytje sezonale.

Ndër sfidat e tjera përfshihen erozioni i tokës i krijuar nga njeriu dhe natyra, zhvillimi i parregulluar i bregdetit, pasiguria mbi pronën dhe ndotja e rezervave të ujit të pijshëm, të cilat shoqërohen nga një shkallë e ulët e ndërgjegjësimit të publikut për ndryshimet klimatike. Vartësia ndaj ndryshimeve të klimës, e sektorëve që kanë të bëjnë me furnizimin e vendit me energji dhe bujqësi, e kombinuar me një seri përmytjesh të mëdha të kohëve të fundit, rrëshqitjet e tokës, etj., kanë rritur nevojën e përballimit të pasojave të klimës me masa gatishmërie, që është vlerësuar si një nga prioritetet e planit të zhvillimit të vendit.

5.2 Përmbledhje për klimën

Shqipëria bën pjesë në brezin sub-tropikal ndaj dhe klima e Shqipërisë ndjek topografinë e vendit, me ndryshime në temperaturën dhe reshjet sipas lartësisë dhe largësisë nga deti. Pjesa më e madhe e reshjeve bie në periudhën nëntor - mars, ndërsa gjatë muajve qershor- shtator reshjet janë më të pakta si pasojë e rritjes së temperaturave.

Tabela 1: Përmbledhje e klimës në Shqipëri

Historiku i Klimës	Klima në të ardhmen
<p>Tendenca historike e klimës i ka fillesat që në vitet 1960, nga ku përfshijnë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Rritjen e temperaturave mesatare vjetore me 1 ° C. ✔ Një rritje prej gjashtë deri në tetë herë të intensitetit. kohëzgjatjes dhe numrit të valëve të të nxehtit përgjatë gjithë Mesdheut Lindor. ✔ Zvogëlim të lehtë të reshjeve mesatare vjetore, por statistikisht të parëndësishëm. ✔ Ngritjen e nivelit të detit Adriatik, e cila lidhet me rritjen e stuhive dhe dëmtimet nga bora; një erë e ftohtë, e thatë verilindore; dhe Shiroku, erë me drejtim jug-juglindje. 	<p>Dinamika e ndryshimit të reshjeve në Shqipëri është e pasigurt, por sipas studimeve shkencore më të fundit, vërehet një tendencë për ngrohjen e motit në të ardhmen: me dimër më të butë, verë dhe vjeshtë më të nxehtë dhe më të thatë.</p> <p>Parashikimi i klimës deri në vitin 2050 përfshin:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Rritjen intensive të temperaturës (2.4 °C në 3.1 °C) nga muaji qershor - gusht. ✔ Zvogëlimin e sasisë së reshjeve vjetore (më pak se 10 %), me zvogëlim më të madh të sasisë në periudhën qershor - Shtator. ✔ Rritje e sasisë së reshjeve të shiut, për shkak të zëvendësimit të reshjeve të borës me reshje shiu, duke zvogëluar potencialisht akumulimin sezonal të borës. ✔ Rritje të episodeve të stuhive me shi të dendur. ✔ Përmbytje përgjatë vijës bregdetare. <p>Parashikimet klimatike në Shqipëri përfshijnë: rritje të temperaturës; mot më ekstrem me përmbytje, thatësira, valë të nxehti; dhe ndryshueshmëri të reshjeve shoqëruar me rënie të sasive mesatare në periudhën e verës.</p>

5.3 Bujqësia

Bujqësia, një nga sektorët më të ndjeshëm ndaj klimës, kontribuon me 22.6% në Prodhimin e Brendshëm Bruto (PBB)³ dhe është burimi kryesor i punësimit për popullsinë rurale të vendit. Puna në fermë siguron kryesisht një standard të ulët jetese, prandaj aktiviteti kryesor në këtë sektor është në mbarështimin e blegtorisë, që zë më shumë se 50% të vlerës së prodhimit, kulturat fushore si: gruri dhe misri, që zënë rreth 30% dhe prodhimin e frutave⁴ për pjesën e mbetur.

Topografia e kufizon mundësinë për një shkallë të lartë mekanizimi. Bonifikimi i tokës dhe shndërrimi i kullotave kanë përshpejtuar procesin e shpyllëzimit dhe erozionit, duke ndikuar në rritjen e rrezikut për përmbytjet dhe rrëshqitjet e tokës.

Plani Kombëtar i vitit 2016, synonte të përmirësonte procesin e ujitjes dhe kullimin, për të zvogëluar dëmet që vijnë si pasojë e përmbytjeve periodike dhe rrëshqitjeve të tokës. Plani i qeverisë për vitin 2021, synon të përmirësojë punën për sa i përket investimeve që lidhen me vaditjen dhe drenazhimin⁵.

⁴Grupi i Bankës Botërore (2021): Shqipëria – Profili i vendit për rreziqet e klimës, faqe 16

⁵Raporti i përditësuar i KKP (2021) në proces miratimit

Tashmë, ndryshimet klimatike po ndodhin me ritme të shpejta në Evropë, duke përforcuar nevojën për zgjidhje të menjëhershme, afatmesme dhe afatgjata, të cilat mund të ndihmojnë sektorin e bujqësisë duke zvogëluar ndikimet negative të ndryshimeve klimatike.

Ndryshimet në modelin e rënies së reshjeve; rritja e temperaturave dhe shpeshtimi; si dhe ashpërsimi i fatkeqësive natyrore, po i detyron njerëzit t'i trajtojnë këto ndikime me mënyra të reja e novatore dhe të fillojnë të përshtaten me klimën që ndryshon.

Ndikimi i ndryshimeve klimatike dhe efektet e saj në bujqësi, kanë ndikim mbi popullsinë në nivel global, në përgjithësi ku popullsia që banon në zonat rurale do të jetë më e prekur.

Zvogëlimi i reshjeve dhe rritja e fatkeqësive natyrore që pritet të ndodhin gjatë pesë dekadave të ardhshme në vendin tonë, kërkon që të punohet me fermerët për t'i ndihmuar në zbutjen dhe parandalimin e pasojave tepër serioze që vijnë si pasojë e ndryshimeve klimatike.

Tabela 2: Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj prodhimit bujqësor

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike	
PRODHIMI BUJQËSOR	
Pasojat	Kërcënimet
Rritja e temperaturave në stinën e dimrit dhe të verës Ulja e sasisë së ujit gjatë muajve kritikë të verës	Zhvillim i përshpejtuar i të korrave, shkurtim i ciklit të rritjes
	Rritja e rendimentit për disa kultura (gruri); si dhe zvogëlimi i rendimentit për disa kultura të tjera, si misri ose zvogëlimi i foragjereve për bagëtinë, etj
	Rritja e përmbajtjes së kripës dhe shkretëtirëzimi i tokës
	Rritja e ngordhjeve në bagëti dhe ulja e produktivitetit të tyre
	Rritja e ekspozimit ndaj dëmtueseve dhe sëmundjeve të reja

5.4 Burimet ujore

Shqipëria ka burime të bollshme të ujërave të ëmbla, por ndryshimet klimatike pritet të shkaktojnë ndryshime sezonale në sasinë e ujit të disponueshëm dhe në përdorimin e tij. Lumenjtë e mëdhenj janë shumë erozivë dhe përmytjet sezonale janë të zakonshme, ndaj rreziku më i lartë paraqitet kryesisht në ultësirën perëndimore të vendit. Menaxhimi i dobët dhe mungesa e investimeve për ujitjen dhe infrastrukturën e kullimit të lidhura me mbrojtjen ndaj përmytjeve, kanë përkeqësuar dëmet dhe humbjet e shkaktuara nga reshjet e dendura të vitit 2014, 2015, 2016 dhe 2018⁶.

Tabela 3: Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj burimeve ujore.

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike	
BURIMET UJORE	
Pasojat	Kërcënimet
Zvogëlimi i sasisë së reshjeve dhe ulja e sasisë së borës së rënë	Ndryshimet ose pakësimi i prurjes së lumenjve, veçanërisht në stinën e verës.
	Ujërat nëntokësore pakësohen nga zvogëlimi i sasisë së ujërave sipërfaqësorë dhe humbja e lagështirës së tokës.

⁶ Grupi i Bankës Botërore (2021): Shqipëria – Profili i vendit për rreziqet e klimës, faqe 18

Thatësira dhe përmytje më të shpeshta	Devijime të modeleve të rënies së reshjeve: rënie e mundshme e sasisë në stinën e pranverës dhe rritje gjatë stinës së dimrit.
	Dëmtimi i infrastrukturës së furnizimit me ujë, trajtimit të ujërave të zeza, të ujitjes dhe kullimit nga përmytjet.

5.5 Shëndeti i njeriut

Programi Kombëtar i Veprimit për Përshtatjen dhe Shëndetin (H-NAPA) identifikoi ngjarjet ekstreme të motit, cilësinë e ajrit dhe sëmundjet ngjitëse, si rreziqet kryesore të lidhura me shëndetin, në një klimë që ndryshon.

Sipas parashikimeve të përgjithshme për Ballkanin në tërësi, vdekjet me ndikim më të madh në shëndet, janë ato që lidhen me të nxehtin, veçanërisht në grupin e të moshuarve; informacioni mbi efektet e tjera me ndikim të drejtpërdrejtë ose jo-të drejtpërdrejtë të klimës në shëndetin e njeriut është i kufizuar.

Tabela 4: Stresorët klimatikë dhe rreziqet ndaj shëndetit.

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike	
SHËNDETI I NJERIUT	
Pasojat	Kërcënimet
Rritja e temperaturave	Rritja e vdekshmërisë nga i nxehti dhe përkeqësimi i kushteve ekzistuese
Valët e të nxehtit bëhen më të shpeshta, më të gjata dhe intensive.	Temperatura e larta ndikojnë në përqendrimin ose shpërndarjen e ndotësve të ajrit
	Rritja e gamës së sëmundjeve të transmetuara nga vektorët (p.sh., mushkonjat)

5.6 Zonat bregdetare

Ndikimet e ndryshimeve klimatike mund të prekin pothuajse pjesën më të madhe të popullsisë, rreth 97% e popullsisë që jetojnë brenda 100 kilometrave të zonës bregdetare⁷.

Kjo do të thotë që afekton dhe popullatën në periferi të kryeqytetit. Duke marrë parasysh dhe popullatën në Durrës dhe në zonat e tjera perëndimore, kjo gjë afekton gjysmën ose më shumë, të popullatës së vendit.

Zhvillimi jo i rregullt i ndërtimeve urbane deri në bregdet ekspozon infrastrukturën dhe popullsinë, si pasojë e dëmtimit nga stuhitë, përmytjet dhe ngritja e nivelit të detit që mund të ndodhë në të ardhmen.

Shpyllëzimi i zonave bregdetare, zhvillimi bujqësor dhe përdorimi i zhavorrit dhe rërës për ndërtim janë disa nga faktorët që kanë ndikuar në erozionin bregdetar, duke rritur kështu shkallën e ndjeshmërisë ndaj ndryshimeve klimatike.

Ndikimet e ndryshimeve klimatike për peshkimin artizanal nuk janë studiuar në detaje, por ky sektor mund të ndikohet nga rritjet e pritshme të temperaturës në sipërfaqen e detit.

⁷Grupi i Bankës Botërore (2021): Shqipëria – Profili I vendit për rreziqet e klimës, faqe 26

Tabela 5: Stresorët klimatikë dhe rreziku ndaj zonave bregdetare.

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike ZONAT BREGDETARE	
Pasojat	Kërcënimet
Rritja e nivelit të detit	Dëmtimi i infrastrukturës bregdetare përfshin objektet e turizmit dhe tokën bujqësore
Rritja e intensitetit të stuhive	Ndryshime në ekosistemet lagunore, ligatinave dhe brezit pyjor bregdetar
Rritja e temperaturave në sipërfaqen e detit	Rritja e kripësisë së akuaferëve bregdetarë të ujërave të ëmbla
	Rritja të përmytjeve në bregdet deri në vitin 2100

5.7 Energjia dhe infrastruktura

Shqipëria mbështetet në basenin e lumit Drin për më shumë se 90% të furnizimit të hidrocentraleve me fuqi hidrike. Ky pellg lumor mund të ketë prurje të reduktuara për shkak të ndryshimit të klimës, të cilat do të ndikojnë në furnizimin me energji.

Shqipëria është tashmë e prekshme nga luhajtjet e reshjeve, dëshmuar nga thatësira e vitit 2007, e cila solli mungesa të mëdha të energjisë. Së bashku me dëmtimet në infrastrukturën bregdetare, rrëshqitjet e tokës dhe përmytjet në ultësirën perëndimore dhe zonat bregdetare kanë shkaktuar dëme të mëdha në infrastrukturë. Trafiku i rënduar urban në Shqipëri, koha e gjatë e përdorimit të automjeteve dhe pluhuri i rrugëve me zhavorr krijojnë ndotje të ajrit, e cila mund të përkeqësohet me rritjen e temperaturave dhe mungesës së reshjeve për periudha të gjata.

Ndryshimet e klimës parashikohet të kenë ndikim të rëndësishëm në sektorin e energjisë në Shqipëri. Për të adresuar këto sfida të afërta, politikë-bërësit në vend në bashkëpunim me programet e ndihmës si Banka Botërore, ndërmorën një vlerësim pilot mbi cënueshmërinë, rrezikun dhe përshtatjen në sektorin e energjisë në Shqipëri, për të rritur ndërgjegjësimin dhe për të filluar dialogun mbi përshtatjen e sektorit të energjisë.

Ky vlerësim pilot demonstroi një qasje që mund të përdoret për të ndihmuar vendet dhe palët e interesuara të zhvillojnë politika dhe projekte që fuqizojnë përballjen me pasiguritë klimatike dhe ndihmojnë në menaxhimin e problemeve energjetike që krijohen si pasojë e ndryshimeve klimatike.

Tabela 6: Stresorët klimatikë dhe rreziku në sektorët e energjisë dhe infrastrukturës

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike ENERGJIA DHE INFRASTRUKTURA	
Pasojat	Kërcënimet
Rritja e temperaturave	Zvogëlim i potencialit të hidrocentraleve Ndryshim të kërkesës sezonale për ngrohje dhe ftohje
Thatësira më të shpeshta	Konkurrencë për burimet ujore midis sektorëve të hidroenergjisë dhe bujqësisë (ujitjes)
Rritje e ngjarjeve ekstreme të motit	Zvogëlim i efikasitetit të linjave të transmetimit dhe shpërndarjes për shkak të rritjes së temperaturës Dëme në infrastrukturë shkaktuar nga përmbytjet

5.8 Ekosistemet

Afërsisht 18 % e territorit të Shqipërisë është zonë e mbrojtur tokësore ose detare. Gati 19 % e llojeve të florës dhe faunës janë të rrezikuara; pjesërisht për shkak të ndotjes, mbi-peshkimit dhe tjetërsimit të funksionit të tokës. Problematikë ë veçantë nga ndryshimet klimatike vërehet në zonat ligatinore, të cilat gjenden nën stresin e eutrofikimit dhe të shfaqjes së llojeve aliene.

Stresi dhe tharja e vegjetacionit, për shkak të temperaturave të larta është shoqëruar me një numër rekord të zjarreve në pyje në verën e vitit 2007, por edhe në vitet e fundit dhe sidomos në vitin 2021.

Ndërtimet e paligjshme ose të parregulluara, veçanërisht në zonat bregdetare, kanë rritur ndjeshmërinë e banorëve dhe të ekosistemeve ndaj stuhive.

Tabela 7: Stresorët klimatikë dhe rreziku ndaj ekosistemeve.

Faktorët klimatikë dhe rreziqet klimatike EKOSISTEMET	
Pasojat	Kërcënimet
Rritje e temperaturave	Rrezik i shtuar i zjarreve në pyje
Rritje e shpeshtësisë për ngjarjet ekstreme të motit	Zhvendosja e habitatit, humbja dhe copëzimi i habitateve, duke cenuar mbijetesën e llojeve dhe prishur modelet e migrimit të llojeve Zvogëlimi i sasisë së ujit të ëmbël, duke kërcënuar zonat ligatinore

5.9 Katastrofat natyrore

Shqipëria po përballet me valët e të nxehtit, thatësirën, rrëshqitjet e tokës dhe përmbytjet, të cilat mund të përkeqësohen për shkak të ndryshimeve klimatike. Erozioni i tokës, shpyllëzimi dhe ndërtimet e parregullta kanë ndikimin në ngjarjet ekstreme të motit, sikundër migrimi rural-urban, që çon në rritjen e vendbanimeve jo-formale dhe rritjen e nivelit të ndjeshmërisë ndaj këtyre ndryshimeve.

Grumbullimi i të dhënave dhe ndarja e punës mes institucioneve për të monitoruar e vlerësuar rreziqet, si dhe për të përmirësuar sistemet e paralajmërimit të hershëm mbetet një sfidë.

Shqipëria ka marrë financime nga donatorët që synojnë forcimin e sistemeve të menaxhimit të rrezikut nga fatkeqësitë.

5.10 Konteksti politik

Shqipëria ka fituar statusin e vendit kandidat të Bashkimit Evropian në qershor të vitit 2014. Procesi i pranimit të Shqipërisë në BE është një forcë shtytëse në reformimin e sektorit të mjedisit dhe të koordinimit ndër-sektorial, aq të nevojshëm për reagimin përshtatës ndaj ndryshimeve klimatike. Integrimi nënkupton bashkëpunim të ngushtë dhe të drejtpërdrejtë me kuadrin ligjor dhe rregullator të BE-së.

5.11 Kuadri institucional

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit përmes Njesisë për Ndryshimet Klimatike, është pika qendrore në nivel kombëtar për zbatimin e Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (KKKBNK). Njësia bashkëpunon me një ekip teknik ndërdisiplinor dhe ndërinstucional për të përmbushur detyrat e Shqipërisë si anëtare e KKKBNK⁸.

Inspektorati Shtetëror i Mjedisit identifikon dhe u përgjigjet çështjeve që lidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike. Përgjegjësitë e Agjencisë Kombëtare të Mjedisit përfshijnë lejimin, vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe informacionin publik.

Draft-Strategjia Kombëtare e Shqipërisë, mbi zvogëlimin e rrezikut nga fatkeqësitë dhe mbrojtjen civile, ende në proces miratimi, thekson nevojën për të përmirësuar dhe zgjeruar rrjetin ekzistues vëzhgues të stacioneve të motit dhe hidrometeorologjike. Raporti i KE, 2021 cilëson *“Nevojitet një rishikim i shpejtë i strategjisë, tashmë të vjetër dhe i planit kombëtar të veprimit, në kontekstin e planeve vendore dhe nivel prefektore, të emergjencës. Kapacitetet administrative, infrastruktura dhe sistemi i paralajmërimit të hershëm nuk janë ende në lartësinë e duhur”*⁹.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (MIE) është përgjegjëse për sektorin e energjisë dhe është ngarkuar të përgatisë, rishikojë dhe përditësojë në mënyrë periodike Strategjinë Kombëtare të Energjisë; zhvillimin e politikave energjetike dhe strategjive afatmesme dhe afatgjata për sektorin e energjisë; të zhvillojë reformat e tregut në sektor për të përmbushur objektivat kombëtare dhe në përputhje me direktivat e Bashkimit Evropian (BE); të formulojë kornizën e duhur ligjore; dhe të promovojë eficientë e energjisë, burimet e energjisë së rinovueshme dhe investimet në sektor përmes krijimit të një mjedisi të favorshëm për investime¹⁰. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë është përgjegjëse për politikën kombëtare të klimës dhe bashkëpunimin ndërkombëtar për ndryshimet klimatike në këndvështrimin e eficientë së energjisë dhe energjitë e rinovueshme në Shqipëri¹¹. Sektori përgjegjës është Drejtoria e Programeve të Zhvillimit për Energjinë dhe Efiçencën e Energjisë.

⁸Ministria e Turizmit dhe Mjedisit (www.turizmi.gov.al)

⁹https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/albania-report-2021_en faqe 115

¹⁰Agjencia Ndërkombëtare e Energjisë së Rinovueshme (IRENA), 2021: Shqipëria – Energjitë e rinovueshme, Gatishmëria dhe Vlerësimi faqe 25

¹¹Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë www.infrastruktura.gov.al

5.12 Strategjitë dhe planet kombëtare

Kuadri kombëtar për klimën ka qenë dinamik por dokumentet e para janë hartuar në fillim të viteve 2000. Ndonëse kanë kaluar 20 vite, zhvillimet më thelbësore kanë ndodhur në vitet e fundit, me strategjinë kombëtare dhe ligjin për klimën. Në mënyrë kronologjike, dokumentat kryesorë për klimën paraqiten në vijim:

- ✓ [Komunikimi i Parë Kombëtar \(2002\)](#) dhe [Komunikimi i Dytë Kombëtar \(2009\)](#). Komunikimi i dytë fokusohet në zonën e Kaskadës së Lumit Drin. [Komunikimi i Tretë Kombëtar \(2016\)](#). [Komunikimi i Katërt](#) në përpunim
- ✓ [Strategjia Shqiptare e Ministrisë së Shëndetësisë për Përshtatjen e Sistemit Shëndetësor në Ndryshimet Klimatike \(2011\)](#) paraqet një plan veprimi për vitet 2011–2021
- ✓ [Përshtatja ndaj Ndryshimeve Klimatike në Deltën e Lumit Drini dhe Përtej \(2013\)](#) propozon strategji të politikave për të marrë parasysh konsideratat e përshtatjes së ndryshimeve klimatike në Planin Kombëtar, Rajonal dhe Vendor të Zhvillimit
- ✓ [Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Planin e Veprimit, 2020-2030](#)

6. KUADRI I BE-së PËR KLIMËN DHE ENERGJINË

Shqipëria si një vend që është pjesë e kontinentit Evropian dhe e proceseve anëtarësuese në BE e ka orientuar vullnetin politik dhe përpjekjen e saj për klimën në frymën e angazhimeve drejt kuadrit Evropian, që përfaqëson standardin më të lartë ligjor dhe rregullator në nivel global për mjedisin dhe klimën.

Tabela 8: Kuadri i BE-së për klimën dhe energjinë¹²

	Pikat kyçe/objektivat	Përmbledhje
DIREKTIVA (BE) 2018/2002 E PARLAMENTIT DHE KËSHILLIT EVROPIAN I 11 Dhjetorit 2018 për ndryshimin e Direktivës 2012/27 / BE për efikasitetin e energjisë	<ul style="list-style-type: none"> ✔ Objektivi prej 30% i efikasitetit të energjisë planifikuar deri në 2030; ✔ Zvogëlimi i konsumit parësor të energjisë me 32.5% deri në vitin 2030 në nivelin e BE-së. 	<p>Reduktimi i konsumit dhe humbjes së energjisë ka një rëndësi në rritje për BE-në. Në vitin 2007, pjesëtarët e KE-së vendosën një objektiv për të ulur konsumin vjetor të energjisë të BE-së me 20% deri në vitin 2020. Në 2018, u vendos një objektiv i ri, për të ulur konsumin e energjisë me të paktën 32.5% deri në 2030, si pjesë e paketës "Energjia e Pastër për të gjithë Evropianët". Masat për efikasitetin e energjisë njihen gjithnjë e më shumë si një mjet jo vetëm për të arritur një furnizim të qëndrueshëm të energjisë, për të ulur shkarkimet e gazrave serë, për të përmirësuar sigurinë e furnizimit, për të zvogëluar faturat e importit, por edhe për të promovuar fuqinë konkurruese të BE-së. Pra, efikasiteti i energjisë ka përparësi strategjike për Komunitetin e Energjisë. Kuadri i politikës së ardhshme për periudhën pas 2030 është në diskutim.</p>
LIBRI I GJELBËR Një kornizë e vitit 2030 për politikën e klimës dhe energjisë	<ul style="list-style-type: none"> ✔ Ulje e shkarkimeve të gazeve serë me të paktën 40% (nga nivelet e vitit 1990); ✔ Pjesa e totalit të energjisë së rinovueshme të arrijë të paktën 32%; ✔ Përmirësim i efikasitetit të energjisë me të paktën 32.5%. 	<p>Kuadri i klimës dhe energjisë për 2030 përfshin qëllime dhe objektiva të politikës në gjithë BE-në për periudhën nga 2021 deri në 2030. 40% e Objektivit për shkarkimet e gazrave serë, bazohet në Sistemin e Tregimit të Shkarkimeve të BE-së, Rregullorja për Përpjekjet e Përbashkëta ndaj objektivave për uljen e shkarkimeve nga Shtetet Anëtare dhe Rregullorja për Përdorimin e Tokës, Ndryshimi i Përdorimit të Tokës dhe Pyjeve. Në këtë mënyrë, gjithë sektorët mund të kontribuojnë në arritjen e objektivit për zvogëlimin me 40% të shkarkimeve dhe eliminimin e shkarkimeve. Tre pjesët përbërëse të legjislacionit për klimën do të përditësohen me qëllim që të zbatohet propozimi për reduktimin me të paktën 55% të shkarkimeve të gazrave serë. Komisioni do të paraqesë propozimet deri në Korrik 2021.</p>

¹²https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/news/eu_guide_environmental_directives.htm

<p>LIBRI I BARDHË Udhërrëfyesi i një zone të vetme evropiane të transportit - Drejt një sistemi transporti konkurrues dhe të burimeve efikase</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Përgjysmim i përdorimit të makinave me karburante fosile në transportin urban deri në vitin 2030; ndalimi i përdorimit të tyre në qytete deri në vitin 2050; krijimi i logjistikës në qytete për zero shkarkime të CO2 në qendrat kryesore urbane deri në vitin 2030. ✓ Shkarkimet e lëndëve djegëse me karbon të ulët për aviacionin të arrijnë 40% deri në 2050; gjithashtu deri në vitin 2050 të ulen shkarkimet e CO2 të BE-së nga karburantet e anijeve me 40% (nëse është e mundur 50%). ✓ Deri në 2030, 30% e transportit rrugor për distanca mbi 300 km duhet të zëvendësohet me mënyra të tjera transporti, të tilla si transporti hekurudhor ose ujor, dhe më shumë se 50% deri në vitin 2050, duke u lehtësuar nga korridoret e efektshme dhe të gjelbër të transportit. Për të përmbushur këtë qëllim do të kërkohet gjithashtu që të zhvillohet infrastruktura e duhur. ✓ Deri në vitin 2050, të përfundohet një rrjet hekurudhor evropian i shpejtësisë së lartë. Deri në 2030, të trefishohet gjatësia e rrjetit ekzistues hekurudhor me shpejtësi të lartë dhe të mbahet një rrjet hekurudhor i dendur në të gjitha Shtetet Anëtare. ✓ Deri në vitin 2050, pjesa më e madhe e transportit të udhëtarëve në distancë të mesme duhet të jetë hekurudhor. ✓ Deri në 2030, zhvillimi i një Rrjeti 'thelbësor' modular për Transportin Trans-Evropian (RRTTE) plotësisht funksional në të gjithë BE-në, për t'u shndërruar në një rrjet me cilësi dhe kapacitet të lartë deri në vitin 2050 dhe një grup përkatës të shërbimeve të informacionit. ✓ Deri në vitin 2050, të lidhet i gjithë rrjeti i aeroporteve bazë, 	<p>Një transformim i sistemit Evropian të transportit do të jetë i mundur vetëm përmes një kombinimi të nismave të shumëfishta në të gjitha nivelet. Veprimet dhe masat e ndryshme të treguara në këtë Udhërrëfyese do të shtjellohen më tej. Komisioni do të përgatisë propozimet e duhura legjislative në dekadën e ardhshme, me nismat kryesore që do të paraqiten gjatë mandatit të tanishëm. Secili prej propozimeve do të paraprihet nga një vlerësim i plotë i ndikimit, duke marrë parasysh vlerën e shtuar për BE-në dhe aspektet e vartësisë. Komisioni do të sigurojë që veprimet e tij të rrisin aftësinë konkurruese të transportit duke siguruar një ulje minimale prej 60% të shkarkimit të gazeve serë nga transporti, deri në vitin 2050, në linjën e dhjetë synimeve që duhet të shihen si pika referimi.</p>
--	--	---

	<p>me rrjetin hekurudhor, mundësisht me shpejtësi të lartë; të sigurohet që të gjitha portet kryesore detare të jenë të lidhura mjaftueshëm me sistemin e transportit hekurudhor dhe, kur është e mundur, me sistemin e rrugëve ujore në brendësi të vendit.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Vendosja e infrastrukturës së modernizuar të menaxhimit të trafikut ajror (kërkimi ATM për një Qiell të Vetëm Evropian, në Evropë deri në vitin 2020 dhe kompletimi i Zonës së Përbashkët Evropiane të Aviacionit. Vendosja e sistemeve ekuivalente të menaxhimit të transportit ujor dhe tokësor (Sistemi i Menaxhimit Evropian i Trafikut Hekurudhor, Sistemet e Transportit Inteligjent, Rrjeti i Sigurt Detar, Gjurmimi dhe Identifikimi me Rreze të Gjatë, Shërbimet e Informacionit për Lumenjtë). Vendosja e Sistemit Satelitor Evropian të Lundrimit Global (Galileo). ✓ Deri në vitin 2020, të krijohet kuadri për një sistem evropian modular informacioni, menaxhimi dhe pagese për transportin. ✓ Deri në vitin 2050, viktimat e aksidenteve rrugore të ulen në thuajse zero. Në përputhje me këtë qëllim, BE synon që deri në 2050 të përgjysmojë viktimat nga aksidentet rrugore. BE duhet të kryesojë në nivel global treguesit e mbrojtjes dhe sigurisë, në të gjitha format e transportit. ✓ Kalimi drejt aplikimit të plotë të parimeve; "përdoruesi paguan" dhe "ndotësi paguan" dhe angazhim të sektorit privat, për të eliminuar devijimet, përfshirë subvencionimin e projekteve me ndikim negativ, gjenerim të ardhurash dhe financim të investimeve në sektorin e transportit. 	
<p>PARAQITJE NGA LETONIA DHE KOMISIONI EVROPIAN NË EMËR TË BASHKIMIT EVROPIAN DHE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Deri në 2030, reduktimi me të paktën 40% i shkarkimeve të gazeve serë. ✓ Reduktimi i shkarkimeve në të gjithë sektorët ekonomikë, 	<p>BE dhe Shtetet Anëtare janë të angazhuara për të përbushur së bashku objektivin e reduktimit me së paku 40%, të shkarkimeve në nivel vendi, deri në 2030, krahasuar me vitin 1990, siç parashikohej në konkluzionet e Këshillit Evropian, Tetor 2014.</p>

<p>SHTETET ANËTARE TË TIJ. Kontributi i Përcaktuar në shkallë Kombëtare i BE-së dhe Shteteve Anëtare të saj</p>	<p>përkundër shkarkimeve të vitit bazë.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Përfshirja edhe e gazeve serë, që nuk kontrollohen nga Protokollin e Montrealit (CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃). ✓ Mbulimi i shkarkimeve duhet të jetë i plotë, 100%. 	
<p>DIREKTIVA (BE) 2018/410 E PARLAMENTIT EVROPIAN DHE E KËSHILLIT të 14 Marsit 2018 që ndryshon Direktivën 2003/87/KE për të rritur zvogëlimin e shkarkimeve me kosto efektive dhe investimet me karbon të ulët, dhe Vendimi (BE) 2015/1814</p>	<p>1. Faza 1 (2005-2007) Faza I është një eksperiment 3-vjeçar, i të mësuarit nga përvoja, si parapërgatitje për fazën e dytë, dhe Sistemi i Tregtimit të Shkarkimeve duhet të funksionojë në mënyrë efektive për të ndihmuar BE-në të përmbushë objektivat e Kiotos. Veçoritë kryesore të fazës 1:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. U mbuluan vetëm shkarkimet e CO₂ nga gjeneratorët e energjisë dhe industrinë me energji intensive; 2. Pothuajse të gjitha lejet iu dhanë bizneseve pa pagesë; 3. Gjoha për mos-zbatimin e këtyre rregullave ishte 40 € për ton. <p>Sipas Raporteve vjetore të Tregut të Karbonit të Bankës Botërore, gjatë kësaj fazë, volumet e tregtisë u rritën nga 321 milion leje në 2005, në 1.1 miliard në 2006 dhe 2.1 miliard në 2007.</p> <p>2. Faza 2 (2008-2012) Faza e dytë përkoi me periudhën e parë të angazhimit për Protokollin e Kiotos, ku shtetet e BE-së, si pjesë të Sistemit të Tregtimit të Shkarkimeve (STSH), duhej të përmbushnin objektiva konkrete në reduktimin e shkarkimeve. Disa nga karakteristikat kryesore të fazës së dytë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kufi më i ulët për lejet (me rreth 6.5% krahasuar me 2005). ✓ Rënie e lehtë, deri 90% e pjesës që mbulon shpërndarjeve pa pagesë. ✓ Gjoha për mos pajtueshmërinë u rrit me 100€ për ton. ✓ Bizneset u lejuan të blejnë kredite ndërkombëtare kundrejt një totali ekuivalent me rreth 1.4 miliard tonë CO₂. <p>Në vitin 2010, lejet e BE-së përbënin 84% të vlerës së tregut të përgjithshëm global të karbonit. Vëllimet e tregtimit u rritën nga 3.1 miliard në 2008 në 6.3 miliard në 2009. Në 2012, u tregtuan 7.9 miliardë leje (me vlerë 56 miliardë €).</p> <p>3. Faza 3 (2013-2020) Në fazën 3 të STSH të BE-së (2013-2020), kufiri në të gjithë Bashkimin Evropian për instalimet e palëvizshme u shoqërua me një faktor linear zvogëlimi prej 1.74% në vit. Kufiri i vitit 2013 ishte vendosur në bazë të</p>	<p>Sistemi i Tregtimit të Shkarkimeve të BE-së:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ operon në të gjitha vendet e BE-së përfshirë Islandën, Lihtenshtajnin dhe Norvegjinë (shtetet e Zonës Ekonomike Evropiane-Shoqata Evropiane e Tregtisë së Lirë); ✓ kufizon shkarkimet në rreth 10,000 instalime, në sektorin e energjisë dhe industrisë prodhuese, si dhe të linjave ajrore që operojnë midis këtyre vendeve; ✓ mbulon rreth 40% të shkarkimeve të gazrave serë, për BE-në.

	sasisë totale të lejeve të lëshuara mesatarisht, për vit – në periudhën 2008-2012. 4. Faza 4 (2021-2030) Në fazën 4 të STSH të BE-së (2021-2030), kufiri i shkarkimeve synohet të ulët me 2.2 % në vit.	
KOMUNIKA NGA KOMISIONI EVROPIAN PËR PARLAMENTIN EVROPIAN, KËSHILLIN E EVROPËS, KOMITETIN EKONOMIK DHE SOCIAL EVROPIAN DHE KOMITETIN E RAJONEVE Plani për kalimin në një ekonomi konkurruese me karbon të ulët deri në 2050	Sektorët dhe reduktimet e gazeve serë për 2050: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Energjia – nga 93 në 99% ✓ Industria – nga 83 në 87% ✓ Transporti (duke përfshirë aviacionin dhe duke përjashtuar transportin detar) nga 54 në 67% ✓ Banesa dhe shërbime – nga 88 në 91% ✓ Bujqësia (jo CO₂) – nga 42 në 49% ✓ Shkarkime të tjera jo CO₂ – nga 70 në 78% 	Deri në 2050, vendet e BE-së duhet të reduktojnë shkarkimet e gazeve serë, krahasuar me 1990 me 80%, duke u mbështetur në perspektivat e mëposhtme: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sektor energjie i sigurt, konkurrues, dhe plotësisht i dekarbonizuar. ✓ Ndryshim i sistemit të transportit në një sistem më eficient dhe më të qëndrueshëm. ✓ Përmirësim i performancës energjetike të ndërtesave. ✓ Rritje e produktivitetit të shfrytëzimit të tokave në mënyrë të qëndrueshme. ✓ Ulje e shkarkimeve në sektorin industrial nga 83 deri në 87%, deri në 2050.
Komunikata e Tretë Kombëtare e Republikës së Shqipërisë	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skenari bazë në sektorin e energjisë: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Struktura aktuale e kërkesë-ofertës për energji në të gjithë sektorët ekonomikë. ✓ Përdorim mbizotërues i energjisë elektrike për ngrohje dhe ujë të ngrohtë, në sektorin e banesave dhe shërbimeve. ✓ Një pjesë e konsiderueshme e kërkesës për energji në të ardhmen do të mbulohet nëpërmjet zgjerimit të kapaciteteve termike (bazuar në importin e gazit natyror) dhe energjisë hidrike. ✓ Nuk do ketë ulje të ndjeshme të sasisë së energjisë së përdorur gjatë viteve 2009-2030, krahasuar me skenarin zbutës. 2. Sektori i Bujqësisë Përdorimi i masave zbutëse në aktivitetet bujqësore dhe blegtorale, mund të sjellë një zvogëlim prej 47.01% të shkarkimeve në sektorin e bujqësisë deri në vitin 2050. Masa zbutëse për Komunikimi i Tretë Kombëtar në bujqësi: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Rikthimi i praktikës së mbjelljes së pemëve në tokat bujqësore; ✓ Riorganizimi i fermave bujqësore, sindikatave dhe kooperativave; ✓ Prezantimi i proceseve anaerobike si një trajtim i veçantë që mund të sjellë 	Komunikata e Tretë Kombëtare e Shqipërisë shkon përtej detyrimeve të raportimit si një shtet i Aneksit I, pasi ka zhvilluar një Inventar të Gazeve Serë për 2000-2009, dhe ka përditësuar analizën e masave zbutëse në linjë me objektivat e BE-së dhe dokumentin e Kontributeve Kombëtare të Synuara, si dhe ka zhvilluar një plan të masave të përshtatjes për zonat bregdetare. Për zvogëlimin e shkarkimeve të gazeve serë, janë zhvilluar disa masa prioritare, si p.sh.: ulja e kërkesës për energji dhe rritja e furnizimit me energji duke ndihmuar kështu zhvillimin e qëndrueshëm dhe duke bërë të mundur përdorimin e burimeve, bazuar në politikat dhe mekanizmat e tregut.

	<p>përfitime pozitive për problematika që lidhen me: energjinë e rinovueshme, ndotjen e ujit dhe shkarkimin e gazeve serë.</p> <p>3. Ndryshimi i Përdorimit të Tokës dhe Pyjeve (NPTP)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ripyllëzimi i sipërfaqeve me drurë, i kombinuar me rigjenerimin natyral. ✓ Shmangia nga shpyllëzimet. ✓ Menaxhimi/Rigjenerimi i pyjeve. ✓ Shmangia e zjarreve në natyrë. ✓ Programe për menaxhimin e insekteve dhe sëmundjeve. ✓ Zgjatja e ciklit të mbajtjes së karbonit në produktet me prejardhje drusore. ✓ Përmirësim i teknologjisë së përdorur në shfrytëzimin e pyjeve. <p>4. Menaxhimi i mbetjeve</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zbatim i plotë i Dekretit të Qeverisë për landfillet, për 2016-2025. ✓ Edhe në këtë skenar nuk do ketë sisteme të trajtimit të mbetjeve, veç landfilleve që janë projektuar sipas kërkesave në afatet e dhëna të operimit, përjashtuar inceneratorin e Elbasanit. ✓ Landfillet e reja do të jenë në shërbim të qyteteve të Tiranës, Durrësit, Korçës, Sarandës, Shkodrës, Lezhës dhe për disa nga rrethinat e këtyre qyteteve. ✓ Rajoni i Elbasanit shërbehet nga inceneratori prej vitit 2017. Shkarkimet e gazeve të landfillit do të reduktohen ndjeshëm, si rezultat i funksionimit normal të sistemit të kapjes dhe devijimit nga landfillet me masë të biodegradueshme. ✓ Sistemet e trajtimit të ujërave të zeza kanë filluar funksionimin gradual në 2010, në qytetet Pogradec, Korçë, Kavajë. Pritet që impiantet e trajtimit të ujërave të zeza të fillojnë funksionimin edhe në qytete të tjera. Parashikohet që deri në 2025, të trajtohet 70% e ujërave të zeza, para se të shkarkohen në mjedis. ✓ Rritja e riciklimit me 30%, deri në 2025 për të gjitha materialet e riciklueshme, nga veprimtaritë e gjelbra. 	
--	---	--

<p>KOMUNIKIMI NGA KOMISIONI TEK PARLAMENTI EVROPIAN, KËSHILLI EVROPIAN, KËSHILLI, KOMITETI EKONOMIK E SHOQËROR EVROPIAN DHE KOMITETI I RAJONEVE “Marrëveshja e Gjelbër Evropiane”</p>	<p>Nismat kryesore/ objektivat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Rritja e ambicies së BE-së për klimën, 2030- 2050. ✔ Rritje e ofertës për furnizim me energji të pastër, të përballeshme dhe të sigurt. ✔ Mobilizim i industrisë për një ekonomi të pastër dhe qarkulluese. ✔ Përfshirja e parimeve të përdorimit eficient të energjisë në punime të ndërtimit tërësor dhe rinovimit të objekteve. ✔ Përshpejtimi i kalimit drejt një lëvizshmërie të qëndrueshme dhe “të zgjuar”. ✔ ‘Nga Ferma në Pjatë’: projektimi i një sistemi ushqimor të shëndetshëm, të drejtë dhe miqësor me mjedisin. ✔ Ruajtja dhe restaurimi i ekosistemeve dhe biodiversitetit. ✔ Ambicie për ndotje zero dhe mjedis jo toksik. 	<p>Marrëveshja e Gjelbër Evropiane rikonfirmon angazhimin e Komisionit për trajtimin e sfidave që lidhen me mjedisin dhe klimën, që përbëjnë dhe misionin e kësaj gjenerate. Marrëveshja është një strategji e re rritjeje, që synon të transformojë BE-në në një shoqëri të ndershme dhe të begatë, me një ekonomi moderne, efiçente në përdorimin e burimeve dhe konkurruese, ku në 2050 nuk do ketë shkarkime neto të gazrave serë dhe ku rritja ekonomike do të shkëputet nga përdorimi i burimeve. Marrëveshja synon të mbrojë, ruajë dhe përmirësojë kapitalin natyror të unionit, dhe të mbrojë shëndetin dhe mirëqenien e qytetarëve nga rreziqet që lidhen me mjedisin dhe impaktin e tyre.</p>
<p>DOKUMENTI I PUNËS I STAFIT TË KOMISIONIT Udhëzime për Zbatimin e Axhendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor</p>	<p>Axhenda e Gjelbër mbështetet në pesë shtylla:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✔ Lëvizja për klimën, përfshi dekarbonizimin, energjinë dhe mobilitetin. ✔ Ekonomia qarkulluese, duke adresuar në veçanti mbetjet, riciklimin, prodhimin e qëndrueshëm dhe përdorimin efiçent të burimeve. ✔ Biodiversiteti, me synim mbrojtjen dhe rigjenerimin e pasurive natyrore të rajonit. ✔ Mbrojtja prej ndotjes së ajrit, ujit dhe tokës. ✔ Zhvillimi i qëndrueshëm rural dhe sisteme të qëndrueshme ushqimi. 	<p>Axhenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor është një strategji e re rritjeje për rajonin, që synon të kalojë nga një model ekonomik tradicional, në një ekonomi të qëndrueshme, që është në linjë me Marrëveshjen e Gjelbër Evropiane. Axhenda e Gjelbër përfshihet në Planin Ekonomik dhe të Investimeve për Ballkanin Perëndimor , i cili ka një potencial vërtet transformues dhe synon të nxisë rimëkëmbjen afatgjatë të këtij rajoni dhe konvertimin ekonomik me BE-në. Plani do të mbështetet nga një tranzicion i dyfishtë, ‘i gjelbër’ dhe digjital.</p>

6.1 Raportet e BE-së mbi përparimin e Shqipërisë për ndryshimet klimatike

Komisioni Evropian monitoron zhvillimet në Shqipëri. Sipas Raporteve të Progresit, Shqipëria nevojitet të zbatojë Strategjinë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Planet e Veprimit, të lidhura me zbutjen dhe përshtatjen; të miratohet legjislacioni përkatës dhe të zhvillohet Plani Kombëtar i integruar për Energjinë dhe Klimën, në përputhje me detyrimet e Komunitetit të Energjisë.

Vlerësimi progresiv i BE -së për klimën, është si në vijim:

- Raporti i KE -së për Klimën, 2019

Progresi: Shqipëria ka arritur një nivel përgatitjeje lidhur me ndryshimet klimatike, por përafrimi me ‘*acquis*’ është ende i kufizuar. Ratifikimi i Amendamentit Kigali, të Protokollit të Montrealit, ka shënuar një lloj progresi në këtë drejtim. Për sa i përket detyrimit për të raportuar për Ndryshimet Klimatike, sipas Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara, Shqipëria po përgatit Komunikimin e Katërt Kombëtar dhe Raportin e Parë të Përditësimit Dyvjeçar lidhur me klimën.

Boshllëku financiar: Duhet të miratohet një Strategji Kombëtare për ndryshimet klimatike në përputhje me skemën e BE -së 2030, mbi politikat e klimës dhe energjisë dhe duhet të hartohet një Plan Kombëtar për Energjinë dhe Klimën, në përputhje me rekomandimet e Komunitetit të Energjisë. Nuk është krijuar një strukturë e veçantë administrative për trajtimin e çështjeve të ndryshimeve klimatike.

Ligji për ndryshimet klimatike dhe vendimet shoqëruese, duke transpozuar pjesërisht dispozitat e Direktivës së BE-së për Tregtimin e Shkarkimeve, janë akoma për t'u miratuar. Duhet të bëhen përpjekje të mëtejshme lidhur me standardet e shkarkimit për makinat dhe furgonat e rinj dhe informimin e konsumatorit. Përpjekje të ngjashme nevojiten edhe në lidhje me ruajtjen gjeologjike të CO₂ dhe shkarkimit të gazeve serë nga përdorimi i tokës, ndryshimi i përdorimit të tokës dhe pyjeve. Nevojitet forcimi i konsiderueshëm i kapaciteteve administrative, mbështetje me burimet e nevojshme financiare, si dhe aktivitete ndërgjegjësuese.

- Raporti i KE për Klimën, 2020

Progresi: Shqipëria ka arritur një nivel përgatitjeje për të trajtuar ndryshimet klimatike, por përafrimi me ‘*acquis*’ është ende i kufizuar. Vendi ka bërë progres duke ratifikuar Amendamentin Kigali të Protokollit të Montrealit. Në korrik 2019, Shqipëria miratoi Strategjinë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike, 2019-2030, me objektiva për vitin 2050. Strategjia fokusohet në energji, transport, bujqësi, përdorimin e tokës dhe pyjeve, dhe ka objektiv mbështetjen në energjinë e rinovueshme në masën 32%. Për sa i përket raportimit, sipas Konventës Kuadër të OKB-së për Ndryshimet Klimatike, Shqipëria po përgatit Komunikimin e Katërt Kombëtar dhe Raportin e Parë të Përditësimit Dyvjeçar.

Boshllëku financiar: Megjithatë, afrimi i Shqipërisë me proceset e aderimit kërkon përditësime më të shpeshta, për shkak të objektivave të rinj të klimës, të vendosura nga BE. Mungesa e strukturave të veçanta administrative dhe e stafit në dispozicion për trajtimin e çështjeve të ndryshimeve klimatike janë një çështje shqetësuese.

- Raporti i KE, 2021

Progresi: Shqipëria ka arritur njëfarë progresi në këtë fushë. Ka progres të vogël, për sa i përket përafrimit të mëtëjshëm të politikave dhe legjislacionit kuadër të BE-së, për sektorë si menaxhimi i ujërave, kimikatet, krimi mjedisor dhe mbrojtja civile. Megjithatë, nevojiten përpjekje të mëtëjshme për zbatimin dhe fuqizimin, veçanërisht lidhur me menaxhimin e ujërave, cilësisë së ajrit dhe ndryshimet klimatike.

Boshllëku financiar: Shqipëria duhet të zbatojë Strategjinë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe planin përkatës të zbutjes dhe përshtatjes, të miratojë legjislacionin përkatës dhe të zhvillojë Planin Kombëtar të integruar për energjinë dhe klimën në përputhje me detyrimet që përcakton Komuniteti i Energjisë.

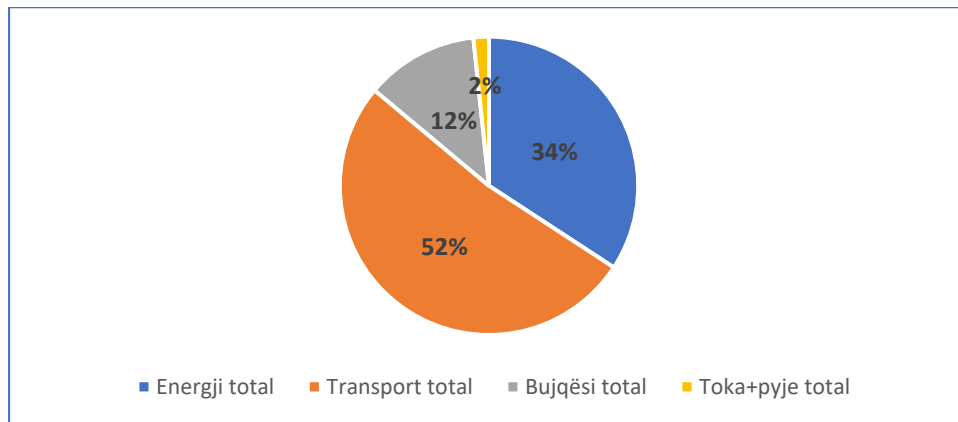
7. MONITORIMI I PERFORMANCËS NË TREGUESIT E MATRICËS

7.1 Shtylla Financiare

Strategjia e Ndryshimeve Klimatike nënvizon nevojën për të zhvilluar në periudhë afat-mesëm kapacitetet e institucioneve për klimën, të cilat janë thelbësore, kur flitet për zbatimin e strategjisë, veçanërisht për një vend si Shqipëria. Përzgjedhja e metodologjisë së përdorur për zhvillimin e këtij raporti bazohet në hartimin e një Matrice të Monitorimit, të bazuar në 'Input'-et e vëna në dispozicion të zbatimit të strategjisë. Analiza monitoruese në vetvete, mbështetet në rishikimin e tërësisë së mjeteve financiare, kuadrit institucional dhe ligjor që janë faktorët të cilët mundësojnë zbatimin e strategjisë.

- i) Në tabelat e mëposhtme janë përfshirë projeksionet afat-mesme, të financave publike për klimën, që mbulojnë periudhën 2019-2022, sikundër është përcaktuar në
- ii) dokumentin e Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike.

Grafiku 1: Burimet e Financimit në Shqipëri, sipas sektorëve.

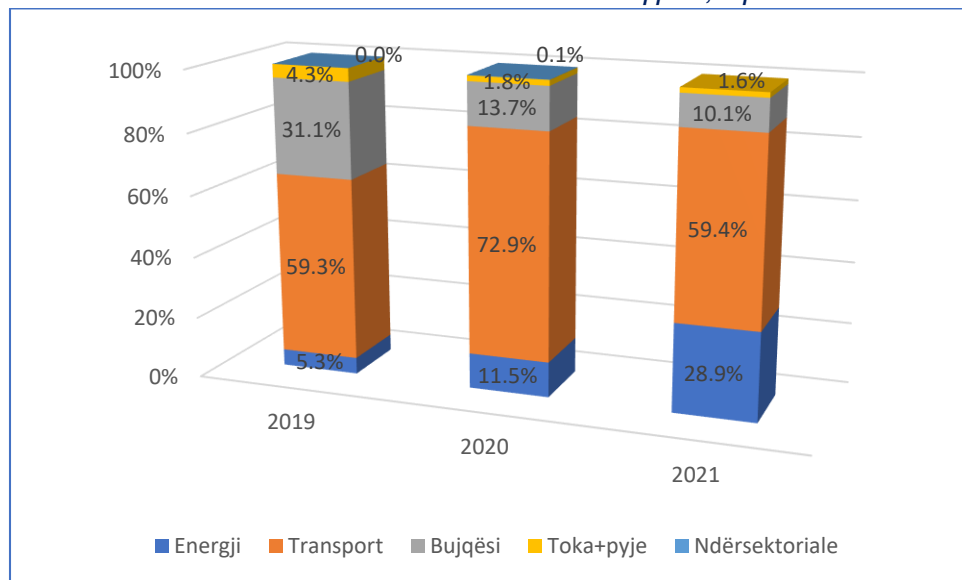
Burimi: Strategjia për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit 2020-2030

Tabela 9: Shpërndarja e fondeve, sipas viteve

	2019	2020	2021	Total
Energjia	405,200	2,578,362	7,445,752	10,429,314
Transporti	4,490,150	16,309,586	15,320,984	36,120,720
Bujqësia	2,355,607	3,065,704	2,591,000	8,012,311
Toka+pyje	325,386	403,640	413,600	1,142,626
Ndërsektoriale		15,000		15,000
Total	7,576,343	22,357,292	25,771,336	55,719,971

Burimi: Strategjia për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit 2020-2030

Grafiku 2: Burimet tërësore të financimit në Shqipëri, sipas donatorëve.

Burimi: Strategjia për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit 2020-2030

Për të vlerësuar komponentin financiar të Matricës së Monitorimit, QBM Shqipëri iu drejtua me një kërkesë zyrtare, Drejtorisë së Buxhetit në MFE dhe Ministrive të linjës, përgjegjëse për sektorët objekt të këtij raporti monitorimi, me qëllim analizimin e tendencës së disbursimeve përgjatë 2019-2021, përkundër projeksionit tre-vjeçar që parashikon Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike, 2020-2030. Kërkesa e QBM në Shqipëri, u qarkullua nëpër institucionet përkatëse për mungesë kompetence, pa një përgjigje të mundshme që prej muajit Korrik 2021.

Për rrjedhojë, QBM mori takime me përfaqësuesit e pikave fokale për klimën pranë ministrive, prej nga ku u informua se nuk ekziston një mekanizëm i tillë që të bëjë të mundur gjurmimin e mënyrës si alokohen buxhetet e strategjisë, apo si raportohet realizimi i këtyre shpenzimeve. Në mungesë të këtij informacioni, QBM analizoi PBA-të afat-mesme të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit, Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për periudhën 2019-2021, duke bërë një lloj përjasje në baza empirike të financimeve të qeverisë për programet e lidhura me klimën.

Programet për këto tre ministri u grupuan sipas kategorizimit të Organizatës për Zhvillim dhe Bashkëpunim Ekonomik (OECD). Sipas OECD¹³. Buxheti i projekteve konsiderohet si financim:

- ✓ 100% për ndryshimet klimatike nëse ka lidhje të drejtpërdrejtë me efikasitetin e energjisë dhe/ose energjinë e rinovueshme;
- ✓ 50% për ndryshimet klimatike nëse ka lidhje jo-parësore me efikasitetin e energjisë dhe/ose energjinë e rinovueshme;
- ✓ 25% për ndryshimet klimatike nëse nuk ka lidhje të drejtpërdrejtë me to por mund të jetë e përfshirë në specifika të programit;
- ✓ 0% për ndryshimet klimatike nëse nuk ekziston një lidhje me aspekte si efikasiteti i energjisë dhe/ose energjia e rinovueshme.

Kjo lloj analize është parë si një mënyrë alternative e vlerësimit të burimeve financiare të qeverisë për klimën, të cilat jo detyrimisht duhet të shihen të lidhura me buxhetimin financiar 3-vjeçar, që përmban strategjia. Puna për monitorimin e strategjisë pritet të vijojë, eventualisht edhe të hedhë më tepër dritë në lidhje me peshën që mban buxheti i dhënë në strategji, për sa i përket përbërimit të nevojave për klimën, si dhe aktualizimin (nëse ka patur), të këtyre parashikimeve dhe në çfarë mase.

Në vijim jepen PBA-te e përçasura për klimën sipas sektorëve, sipas një ecurie që përfshin tre vitet e fundit (2019-2021).

Tabela 10: Projekte të lidhura me klimën për 2019 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës

PBA Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës 2019¹⁴			
Energjia: Projektet për Klimën 2019			
Buxheti 2019	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit
Industria			
Blerje pajisje detektuese për monitorimin e gazeve	2,206	100%	2,206
		Totali (mijë lekë)	2,206
		Totali ('000 Euro)	18
Buxheti 2019	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit
Mbetjet Urbane			
Impianti i prodhimit të energjisë nga mbetjet në Tiranë	500,000	25%	125,000
Ndërtimi i impianteve të reja për trajtimin e mbetjeve dhe zgjerimi i impianteve ekzistuese	752,772	25%	188,193
Impianti i prodhimit të energjisë nga mbetjet në Elbasan	661,500	25%	165,375
Mbyllja dhe rehabilitimi i vend depozitimit ekzistues, ECO Park, Durrës	2,700	25%	675
Ndërtimi i vend depozitimit Bushat vazhdimi (faza II)	20,000	25%	5,000
TVSH "Administrimi i mbetjeve të ngurta në Juglindje të Shqipërisë, masat shoqëruese, faza e dytë (Rajoni Korçë)"	19,814	25%	4,954

¹³www.oecd.org/environment/green-budgeting/

¹⁴Banka e Shqipërisë, Kursi Mesatar i Këmbimit 2019

TVSH "Administrimi i mbetjeve të ngurta në Juglindje të Shqipërisë (Faza II)"	37,000	25%	9,250
TVSH, "Menaxhimi i mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë"	16,155	25%	4,039
Menaxhimi i mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë (Kredi)	190,000	25%	47,500
Menaxhimi i mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë (Granti)	400,000	25%	100,000
		Totali (mijë lekë)	649,985
		Totali ('000 Euro)	5,284
Totali i programeve (mijë lekë)			652,191
Totali i programeve ('000 EUR)			5,302

Tabela 11: Projekte të lidhura me klimën për 2020 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës

Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës 2020			
Mbështetje për Energjinë (mijë lekë)	Buxheti 2020	Pjesa	Pjesa e Totalit
90602AB - Ligje të përmirësuara në fushën e efencës së energjisë	15,400	100%	15,400
Rikonstruksion Godina me masa efçente	25,675	100%	25,675
Rikonstruksion Godina me masa efçente 1	430,410	100%	430,410
M064095 - TVSH - Projekti ENERJ - Pagese tvsh projekti	9,000	100%	9,000
18BI027 - Studimi i plotë i fisibilitetit për vendosjen e Kullave të Karikimit për makinat elektrike në Republikën e Shqipërisë	45,059	100%	45,059
19AC202 - Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (nZEBs)	30,336	100%	30,336
19AC205 - Projekti Mbështetja e Sektorit të Eficencës së Energjisë dhe Zhvillimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë	30,832	100%	30,832
19AC303 - TVSH Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (nZEBs)	171	100%	171
19AC306 - TVSH Projekti PRO - ENERGY	1,600	100%	1,600
M064091 - Aplikimi i përdorimit të sistemeve alternative me eficencë të lartë për sistemet teknike në një qendër rezidenciale. Studimi dhe përdorimi i sistemeve me eficencë të lartë	15,772	100%	15,772
GM06095 - Rehabilitimi i Qytetit Studenti Nr. 2 Ndërtesa të rehabilituara me masa të eficencës së energjisë	125,320	100%	125,320
	Totali (mijë lekë)		729,575
	Totali ('000 EUR)		5,895
Menaxhimi i Mbetjeve Urbane	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit
M064079 - Impianti i prodhimit të energjisë nga mbetjet në Fier	755,500	25%	188,875
M064078 - Impianti i prodhimit të energjisë nga mbetjet në Elbasan	586,770	25%	146,693
18BE207 - Mbyllja e vend depozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta EKO -Park, Durrës	833,500	25%	208,375
GM06092 - Menaxhimi i mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë	230,000	25%	57,500
M063998 - TVSH për menaxhimin e mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë	50,058	25%	12,515
18BE304 - Menaxhimi i mbetjeve të ngurta në Qarkun Vlorë (Kredi)	130,000	25%	32,500

M064014 - TVSH e detyrim doganor Sistemi i Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta në Qarkun e Beratit	10,000	25%	2,500
18BE310 - Administrimi i mbetjeve të ngurta në Juglindje të Shqipërisë, masa shoqëruese, faza e dytë (rajoni Korçë)	45,000	25%	11,250
18BE311 - TVSH për projektin Administrimi i mbetjeve të ngurta në Juglindje të Shqipërisë, masa shoqëruese, faza II (rajoni Korçë)	10,000	25%	2,500
18BE315 - TVSH, Programi i qëndrueshëm e miqësore me klimën e mbetjeve	202	25%	51
18BE316 - Programi i qëndrueshëm e miqësorë me klimën e mbetjeve	5,000	25%	1,250
18BE318 - Projekti në fushën e mbetjeve financuar në kuadrin e "Ekonomisë qarkulluese"	10,500	25%	2,625
	Totali ('000 lekë)		666,633
	Totali ('000 EUR)		5,386
Totali i programeve ('000 Lekë)			1,396,208
Totali i programeve ('000 EUR)			11,281

Tabela 12: Projekte të lidhura me klimën për 2021 nga Ministria e Energjisë dhe Infrastrukturës

Energjia: Projektet për Klimën 2021			
Mbështetje per Energjinë	Buxheti 2021 (mijë lekë)	Pjesa	Pjesa e Totalit
90602AB - Ligje të përmirësuara në fushën e eficientës së energjisë	19,400	100%	19,400
Rikonstrukcion Godina me masa eficiente	8,141	100%	8,141
Rikonstrukcion Godina me masa eficiente 1	500,000	100%	500,000
M064095 - Projekti TVSH - ENERJ - Pagesë tvsh projekti	6,000	100%	6,000
18BI017 - TVSH - Projekti LED-Mënyra kryesore për të përmirësuar eficientën e energjisë në shkollat publike dhe përhapja e përdorimit të shfrytëzimit të burimeve të rinovueshme	1,200	100%	1,200
18BI024 - Projekt ide, studim fisibiliteti dhe projekt zbatimi i sistemit të ngrohjes qendrore të Korçës duke përfshirë lëndën drusore (projekt i ri)	19,000	100%	19,000
18BI027 - Studimi i plotë i fisibilitetit për vendosjen e Kullave të Karikimit për makinat elektrike në Republikën e Shqipërisë	16,000	100%	16,000
18BI031 - Projekt Faturimi informativ, fushatat e ndërgjegjësimit, edukimi dhe trajnimi për Eficencën e Energjisë	8,400	100%	8,400
18BI034 - Projekt Pilot për përmirësimin e Eficencës së Energjisë në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza	10,000	100%	10,000
18BI035 - Projekt Pilot për përmirësimin e Eficencës së Energjisë në impiantet e furnizimit me ujë	10,000	100%	10,000
18BI036 - Projekt Pilot për ndërtimin e një godine me "0 Energji"	14,000	100%	14,000
19AC202 - Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEBs)	20,224	100%	20,224
19AC205 - Projekti Mbështetje e Sektorit të Eficencës së Energjisë dhe Zhvillimi i Burimeve të Rinovueshme të Energjisë	6,000	100%	6,000
19AC303 - TVSH Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEBs)	4,000	100%	4,000
19AC304 - Kosto Lokale Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEBs)	1,300	100%	1,300
19AC306 - Projekti TVSH PRO - ENERGY	4,000	100%	4,000
M064091 - Aplikimi i përdorimit të sistemeve alternative me eficientë të lartë për sistemet teknike në një qënder rezidenciale. - Studimi dhe përdorimi i sistemeve me eficientë të lartë	7,000	100%	7,000
GM06095 - Rehabilitimi i Qytetit Studenti No. 2 - Ndërtesa të rehabilituara me masa eficiente	390,000	100%	390,000
18BI033 - Projekt Organizimi i fushatave të ndërgjegjësimit dhe aktivitete për promovimin e Eficencës së Energjisë	2,000	100%	2,000
	Totali (mijë lekë)		1,046,665
	Totali ('000 EUR)		8,516

Tabela 13: Projekte të lidhura me klimën për 2019 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

PBA Mjedisi & Pyjet: Projektet e lidhura me klimën 2019						
	Buxheti 2019	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit		
Administrimi i pyjeve	303,190	303,190	25%	75,798		
		Totali (mijë lekë)		75,798		
		Totali ('000 EUR)		616		
Mbrojtja e Mjedisit	Produkti 1	Produkti 2	Produkti 3	Total		Pjesa
Përshtatja me ndryshimet Klimaterike në fushën e menaxhimit ndërkufitar të riskut të përmytjeve në Ballkanin perëndimor-GIZ	10,000	1,000		11,000	100.00%	11,000
Bioenergja- Projekti UNIDO	7,000	4,000		11,000	100.00%	11,000
Kune Vain- Projekti GEF	10,000	10,000	7000	27,000	100.00%	27,000
Sistemi i informacionit, menaxhim dhe monitorim (EIMMS) - Projekti PNUD	10,000			10,000	100.00%	10,000
Parku Biosferik i Prespës - Projekti KFË	30,000	8,000	3850	41,850	25.00%	10,463
Ruajtja e agrobiodiversitetit në zonat rurale të Shqipërisë CABRA	2,150			2,150	25.00%	538
Projekti tre liqenet CSBL III- Projekti GIZ	10,000	2,000		12,000	50.00%	6,000
Projekti për Zonat bregdetare të shkatërruara, turizmi detar-AKZM	7,500			7,500	25.00%	1,875
Projekti Aquanex - Ruajtja dhe sigurimi i trupave ujore	15,511			15,511	25.00%	3,878
Projekti Mekanizmat financiarë – PNUD	10,000	4,000		14,000	25.00%	3,500
Projekti 'Blue Land'- Shërbimi i ekosistemeve-AKZM	7,600			7,600	50.00%	3,800
Projekti i Mbetjeve-IPA 2013	20,000	6,829	5000	31,829	100.00%	31,829
Projekti i Mbetjeve në kuadër të ndryshimeve klimatike-GIZ	20,000	7,590		27,590	100.00%	27,590
Projekti SWAN -Platforma për ripërdorimin e mbetjeve-Interreg BallkanMed	4,234			4,234	25.00%	1,059
Projekti 'Plastic buster MPAs'- Interreg Med	8,460			8,460	50.00%	4,230
Projekti Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve dhe Parandalimi i Mbetjeve Detare në Ballkanin Perëndimor - GIZ	11,000			11,000	25.00%	2,750
Projekti Menaxhimi i Kimikateve-SIDA	10,510			10,510	50.00%	5,255
Projekti SANE - SIDA	36,000			36,000	25.00%	9,000
				Totali (mijë lekë)		170,765
				Totali ('000 EUR)		1,388
Totali i programeve (mijë lekë)						246,563

Totali i programeve ('000 Euro)						2,004
--	--	--	--	--	--	--------------

Tabela 14: Projekte të lidhura me Klimën për 2020 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

MTBP Mjedisit dhe Pyjet: Projektet e lidhura me klimën 2020¹⁵						
	Plani 2020	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit		
Administrimi i pyjeve	605,533	605,533	25%	151,383		
		Totali (mijë lekë)		151,383		
		Totali ('000 EUR)		1,223		
Mbrojtja e Mjedisit	Produkti 1	Produkti 2	Produkti 3	Totali		Pjesa
Përshtatja me ndryshimet Klimaterike në fushën e menaxhimit ndërkufitar të riskut të përmytjeve në Ballkanin perëndimor-GIZ	10,000	1,015		11,015	100.00%	11,015
Parku Biosferik i Prespës-Projekti KFW	71,000	11,840	11669	94,509	25.00%	23,627
Projekti i Mbetjeve në kuadër të ndryshimeve klimatike-GIZ	20,000	7,700		27,700	100.00%	27,700
Projekti 'Plastic buster MPAs'- Interreg Med	6,200			6,200	50.00%	3,100
Projekti Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve dhe Parandalimi i Mbetjeve Detare në Ballkanin Perëndimor-GIZ	43,360			43,360	25.00%	10,840
Projekti SANE-SIDA	34,000			34,000	25.00%	8,500
				Totali (mijë lekë)		84,782
				Totali ('000 EUR)		685
Totali i programeve (mijë lekë)						236,165
Totali i programeve ('000 EUR)						1,908

¹⁵Banka e Shqipërisë, Kursi Mesatar i Këmbimit 2020, 123.77 (bankofalbania.org)

Tabela 15: Projekte e lidhura me klimën për 2021 nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit

PBA Mjedisit dhe Pyjet: Projekte e lidhura me klimën 2021						
	Plani 2021	Totali	Pjesa	Pjesa e Totalit		
Administrimi i pyjeve	502,900	502,900	25%	125,725		
		Totali (mijë lekë)		125,725		
		Totali ('000 EUR)		1,023		
Mbrojtja e Mjedisit	Produkti 1	Produkti 2	Produkti 3	Total	Pjesa	Pjesa e Totalit
Mbyllja, rehabilitimi i mbetjeve urbane nga vend depozitimet ekzistuese	80,000	4,000	43,300	127,300	100.00%	127,300
Përshtatja me ndryshimet Klimaterike në fushën e menaxhimit ndërkufitar të riskut të përmytjeve në Ballkanin perëndimor-GIZ	20,000	5,000		25,000	100.00%	25,000
Parku Biosferik i Prespës - Projekti KfW	100,000	11,000	15,000	126,000	25.00%	31,500
Projekti i Mbetjeve - IPA 2013	31,000			31,000	100.00%	31,000
Projekti i Mbetjeve në kuadër të ndryshimeve klimatike - GIZ	70,000	3,347		73,347	100.00%	73,347
Projekti 'Plastic buster – MPA' Interreg Med	6,700			6,700	50.00%	3,350
Projekti Menaxhimi i Integruar i Mbetjeve dhe Parandalimi i Mbetjeve Detare në Ballkanin Perëndimor - GIZ	53,360			53,360	25.00%	13,340
Projekti SANE - SIDA	52,000			52,000	25.00%	13,000
				Total (mijë lekë)		317,837
				Totali ('000 EUR)		2,586
Totali i programeve (mijë lekë)						443,562
Totali i programeve ('000 EUR)						3,609

Në tabelat më poshtë jepen variancat e buxheteve që janë njohur si të lidhura me klimen, mes tre sektorëve të analizuar, sipas viteve.

Tabela 16: Projekte të lidhura me klimën për 2019-2021 nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

25% e totalit të programit (mijë lekë)	Buxheti 2019 ¹⁶		Buxheti 2020		Plan buxheti i 2021	
	Totali	Pjesa e Totalit	Totali	Pjesa e Totalit	Totali	Pjesa e Totalit
Infrastruktura e ujitjes kullimit	3,529,000	882,250	4,125,000	1,031,250	3,690,000	922,500
SHPENZIME për Fond Pagash	246,000	61,500	252,000	63,000	254,000	63,500
SHPENZIME Operative	447,000	111,750	397,000	99,250	443,000	110,750
INVESTIME të Brendshme	2,080,000	520,000	2,070,000	517,500	2,021,000	505,250
INVESTIME të Huaja	756,000	189,000	1,406,000	351,500	972,000	243,000
Menaxhimi burimeve natyrore dhe i qëndrueshëm i tokës bujqësorë	19,000	4,750	15,000	3,750	20,000	5,000
SHPENZIME për Fond Pagash	0	0	0	0	0	0
SHPENZIME Operative	19,000	4,750	15,000	3,750	20,000	5,000
INVESTIME të Brendshme	0	0	0	0	0	0
INVESTIME të Huaja	0	0	0	0	0	0
Administrimi i ujerave	0	0	0	0	0	0
SHPENZIME për Fond Pagash	0	0	0	0	0	0
SHPENZIME Operative	0	0	0	0	0	0
INVESTIME të Brendshme	0	0	0	0	0	0
INVESTIME të Huaja	0	0	0	0	0	0
Totali i programeve që lidhen me masat përshtatëse për klimën (mijë lekë)	3,548,000	887,000	4,140,000	1,035,000	3,710,000	927,500
Totali i programeve që lidhen me masat përshtatëse për klimën ('000 Euro)	28,842	7,211	33,450	8,363	30,184	7,546

¹⁶Banka e Shqipërisë, Kursi mesatar i këmbimit EUR/Lekë: 123.01 (2019); 123.77 (2020); 122.91 (Janar – Gusht 2021)

Tabela 17: Financimi i projekteve lidhur me ndryshimet klimatike 2019-2021 (EUR)

Vitet/ Sektori	Energjia	Mjedisi	Bujqësia
2019	5,302	2,004	7,211
2020	11,280,963	1,908,150	8,363
Plani 2021	15,962,143	3,608,799	7,546

Tabela 18: Financimi i projekteve lidhur me ndryshimet klimatike sipas sektorëve (ALL)

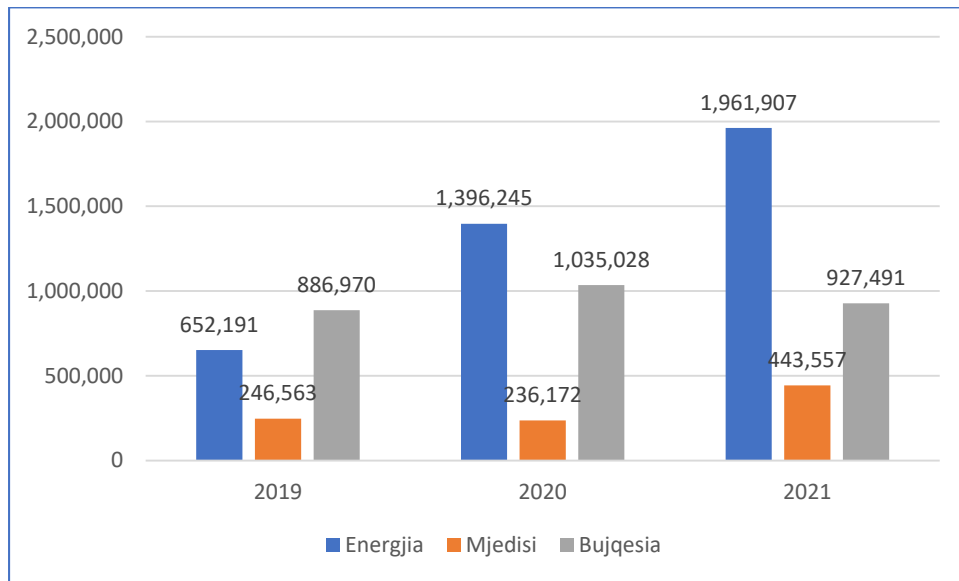
PBA Sektori/ Viti	2019	2020	Plan 2021	Total
PBA Energjia & Infrastruktura	652,191	1,396,208	1,961,927	4,010,326
PBA Mjedisi	246,563	236,165	443,562	926,290
PBA Bujqësia dhe Pyjet	887,000	1,035,000	927,500	2,849,500
Totali	1,785,754	2,667,373	3,332,989	7,786,116

Nga tabelat (17 dhe 18) përmbledhëse e shpenzimeve për klimën, të shtrira sipas tre sektorëve, për tre vitet që përfshin analiza monituese, vëme re një dominim të tyre nga sektori i energjisë, i cili përfaqëson gysmën e shpenzimit të resor, (pra që përfshin realizimet gjatë 2019, 2020 dhe projeksionin për 2021, i cili është vit ende në proces zbatimi).

Ecuria e shpenzimeve për klimën, sipas sektorëve duket se ka pësuar një tendencë rritëse nga viti në vit, me vlerat më të ulëta të këtyre shpenzimeve në 2019.

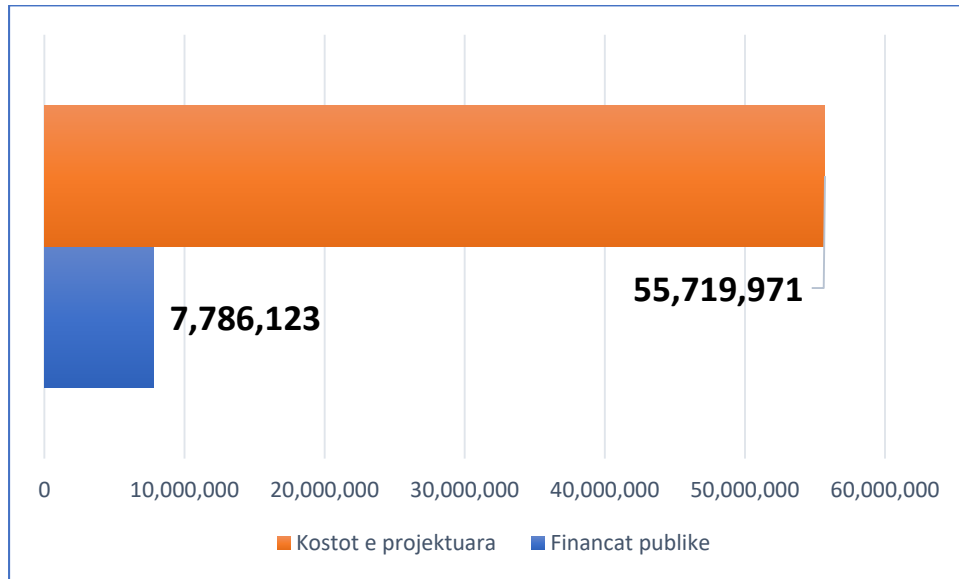
Sektori i energjisë përfaqëson gjithashtu ekstremet më të mprehta mes vlerave (minimum dhe maximum) të shpenzimeve, të cilat i gjejmë në skajet e periudhës së monitoruar, respektivisht në 2019 dhe 2021. Megjithatë kemi një luhajtje me mbi 80% të këtij treguesi në krahasimin mes viteve 2019 dhe 2020, në sektorin e energjisë, duhet thënë se vlera e tij në vitin 2019 është tejet e ulët për shkak të recensionit që krijoi tërmeti dhe pandemia. Në dy sektorët e tjerë, mjedis dhe bujqësi këto variance paraqiten më të qëndrueshme, por gjithsesi paraqesin shpenzime në nivele mjaft të ulëta, krahasuar me nevojat.

Grafiku 3: Shpërndarja e shpenzimeve për klimën sipas sektorëve ('000 Lekë)

Siç mund të shihet nga grafiku, vëmë re një tendencë në rritje të financimeve për klimën në sektorin e energjisë. Ecuria e financimeve në vitin 2021 është rreth 1.4 herë më e madhe se në vitin 2020 dhe rreth 3 herë më e madhe se në vitin 2019. Në sektorin e mjedisit vërejmë një ecuri lineare të financimeve gjatë viteve 2019 dhe 2020, me një rritje rreth 1.8 herë të tyre në vitin 2021. Ndërsa ecuria e financimeve në sektorin e bujqësisë duket se ndjek një realizim thuajse linear përgjatë tre viteve, me një rënie të lehtë të financimit në 2021, me rreth 107,500 (000 All) ose 10% më pak se 2020.

Grafiku 4: Boshllëku financiar i shpenzimeve për klimën x 7 më i vogël ('000 Lekë)

Grafiku 4, paraqet totalin e financimeve publike (shtylla blu), që janë njohur si të lidhura me klimën për tre vite (2019-2021), përkundër nevojave të vendit që cilëson dokumenti i strategjisë (tabela 9), për të njëjtën periudhë kohe.

Nga ballafaqimi i realizimit për klimën gjatë viteve 2019-2021 dhe nevojës së cilësuar në strategji (tabela 9) për të njëjtën periudhë, boshllëku është 47,933,848 (000 leke) ose 7 herë më i madh se realizimi tre-vjecar. Kjo tregon se analiza financiare e strategjisë, ose nuk ka qenë realiste, ose e pabazuar në angazhimin financiar buxhetor dhe financimet e huaja.

7.2 Ndhimja e huaj për projektet e lidhura me klimën

Për të siguruar informacion mbi projektet e ndihmës së huaj për klimën në Shqipëri, stafi i QBM Shqipëri shteroi të gjitha mjetet zyrtare të komunikimit me institucionet, përmes dërgimit të disa kërkesave për informacion në Zyrën e Koordinimit të Ndhmës së Huaj, pranë Kryeministrit. Për mungesë kompetence, kërkesa u kthye mbrapsht me sugjerimin për ta adresuar këtë të fundit pranë Zyrës për Projektet e Ndhmës së Huaj, në Departamentin e Borxhit të Brendshëm, në Ministrinë e Financave. QBM Shqipëri hartoi një kërkesë tjetër, të cilën e adresoi tek Drejtori i Departamentit në MFE, si dhe e përcolli për institucionin edhe përmes portalit E-Albania, por nuk arriti të merrte ndonjë përgjigje deri në momentin hartimit draft-raportit të I-rë dhe dorëzimit të tij pranë WFD.

Në mungesë të informacionit të kërkuar, QBM Shqipëri analizoi të gjitha marrëveshjet e miratuara nga qeveria e Shqipërisë lidhur me ndihmën e huaj për vitet 2019-2021, informacion ky – prej të cilit u filtruan projektet e ndihmës së huaj për/të lidhura me klimën, të cilat i gjeni në listën vijuese të ndara sipas viteve.

Viti 2019

1. **VENDIM Nr. 481, datë 10.7.2019** - Për miratimin e Marrëveshjes së Financimit, ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (marrësi), Bashkisë Tiranë (Agjencia Zbatuese e Projektit) dhe KfW Frankfurt AM Main (KfW), për shërbimet e ekspertit ndaj Agjencisë Zbatuese të Projektit, në kuadër të projektit të **“Transportit Të Gjellbër Në Tiranë”**, që financohen nga një fond i veçantë i siguruar nga Qeveria Federale Gjermane.
Kosto totale: 1,670,000 Euro; Kohëzgjatja: 30.06.2021

2. **LIGJ Nr. 94/2019** - Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për bashkëpunim teknik 2018, për projektin **“Menaxhim i Modernizuar i Mbetjeve dhe Ekonomia Ricikluese në Respekt të Mjedisit (DKTI)”**
Kosto totale: 4,500,000 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2022

3. **VENDIM Nr. 868, datë 24.12.2019** - Për Miratimin e marrëveshjes ndryshuese, me shkëmbim notash, të marrëveshjes së huasë, të datës 25 Korrik 2014, ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim, për **Projektin e Shërbimeve Mjedisore**, ratifikuar me Ligjin Nr. 151/2014
Kosto totale: 16,215,000 Euro; Kohëzgjatja: Janar 2015-Dhjetor 2019

4. **LIGJ Nr. 17/2019** - Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për bashkëpunim financiar 2017, për projektin **“Programi për Rinovimin e Konvikteve në Kampusin Universitar të Tiranës, sipas Parimit të Efiçencës Energjetike, Faza III”**
Kosto totale: 18,8 milionë Euro; Kohëzgjatja: Dhjetor 2018-Shtator 2020

5. **LIGJ Nr. 19/2019** -Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për bashkëpunim teknik 2017 për projektin “Zhvillimi i Qëndrueshëm i Zonave Rurale”
Kosto totale: 2,000,000 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2021

Viti 2020

1. **VENDIM Nr. 882, datë 12.11.2020** - për miratimin e letër marrëveshjes së grantit nr. TF0B2002, për financimin shtesë ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim, që vepron si Administratore e Fondeve Grant të Siguruara nga Agjencia për Zhvillimin e Bashkëpunimit Ndërkombëtar (SIDA), nën fondin suedez të besimit, për projektin e **Shërbimeve Mjedisore në Shqipëri**
Kosto totale: 16,215,000 Euro; Kohëzgjatja: Janar 2015-Dhjetor 2019

2. **VENDIM Nr. 661, datë 27.8.2020** - Për miratimin e marrëveshjes, ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë, për bashkëpunim teknik 2019 për projektin **“Për një Transport Publik Udhëtarësh Miqësor me Mjedisin në Metropolin e Tiranës (DKTI)”**

Kosto totale: 50,000,000 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2023

3. **VENDIM Nr.116, datë 13.2.2020** - Për miratimin e marrëveshjes ndryshuese të marrëveshjes së financimit, ndërmjet KfW Frankfurt AM Main (KfW, dhe Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (përfituesi), për financimin shtesë për programin e **“Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta, Rajoni Vlorë”**, (Kësti II), ratifikuar me Ligjin Nr.75/2017
Kosto totale: 12,5 milionë Euro + 2 grante: 7.5 dhe 1.3 milionë euro; Kohëzgjatja: - 31.12.2021
4. **VENDIM Nr. 719, datë 16.9.2020** - Për miratimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (marrësi), dhe KfW Frankfurt AM Main (KfW), për financimin e shërbimeve të ekspertit për përgatitjen e programit të **“Menaxhimit të Qëndrueshëm të Mbetjeve të Ngurta dhe Miqësor ndaj Klimës”**
Kosto totale: 1,800,000.00 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2021.

Viti 2021

1. **VENDIM Nr. 417, datë 8.7.2021** - Për miratimin e marrëveshjes së grantit ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Agjencisë Suedeze për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ndërkombëtar, **“Për Programin e Zhvillimit të Mjedisit”**
Kosto totale: 20,300,000 SEK; Kohëzgjatja: 36 muaj/ 2021-2023
2. **LIGJ Nr. 68/2021** - Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për bashkëpunim financiar 2018, për projektin **“Programi për Menaxhim të Qëndrueshëm dhe Miqësor me Klimën në Sektorin e Mbetjeve (DKTI)”**
Kosto totale: 50,000,000 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2022
3. **LIGJ Nr. 84/2021** - Për ratifikimin e marrëveshjes ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Republikës Federale të Gjermanisë për bashkëpunim financiar 2019, për projektin **“Transport i Qëndrueshëm në Tiranë (DKTI)”**
Kosto totale: 50 000 000 Euro; Kohëzgjatja: 31.12.2023
4. **VENDIM Nr. 29, datë 20.1.2021** - Për miratimin e marrëveshjes së grantit të Bashkimit Evropian, ndërmjet Republikës së Shqipërisë, përfaqësuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (përfituesi), dhe KfW Frankfurt AM Main (KfW), për Bashkimin Evropian, **për një Mjedis më të Pastër- Mbështetje për Trajtimin e Kanalizimeve të Ujërave të Zeza**, në shumën 23 300 000 Euro
Kosto totale: 23,300,000 Euro; Kohëzgjatja: 30.06.2025

Për ta përmbyllur, numri i projekteve të ndihmës së huaj, miratuar nga Qeveria e Shqipërisë gjatë periudhës 2019-2021 përfshin 13 projekte në total, kundrejt një shumë rreth 257.8 M EUR. Vlen të theksohet se projektet janë angazhim disa-vjeçar, zbatimi i të cilave përgjithësisht merr më tepër kohë se afatet e përcaktuara në VKM. Fatkeqësisht, nuk ka një instrument që të evidentojë shumën e shpenzuar ose të disbursuar në aktivitete me ndikim të mundshëm në mbrojtjen e mjedisit.

Tabela 19: Ndhimja e huaj për projektet e lidhura me klimën 2019-2021.

Projektet e Ndhimës së Huaj për projekte të lidhura me klimën 2019-2021			
	Shuma (mln EUR)	Nr. i Projekteve	Kohëzgjatja
Ndhimja e Huaj	257.80	13	Shumëvjeçare (1 deri në 5)

7.3 Shtylla e kuadrit ligjor dhe politik

Me ratifikimin nga Shqipëria të Konventës Kuadër të OKB-së për Ndryshimet Klimatike dhe Protokollit të Kiotos, qeveria është pajisur me një gamë mjaft të gjerë të legjislacionit ndërkombëtar, tek e cila mund të mbështetet për të zhvilluar legjislacionin kombëtar zbatues. Një legjislacion i tillë i shërben Shqipërisë si një mekanizëm bazë për të ndërmarrë rregullimin e ndryshimeve për klimën në nivel kombëtar.

- Përmbledhje e Ligjeve dhe rregulloreve të miratuara gjatë 2020-2021

Tabela 20: Ligjet dhe vendimet e lidhura me ndryshimet klimatike për 2020-2021

Nr.	Data Fletore zyrtare	Titulli/Nr/Data e aktit
1.	Shkurt 2019, FZ Nr. 21	Ligj nr. 5/2019 datë 7.2.2019 Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 124/2015, "Për eficientësinë e energjisë".
2.	Mars 2019, FZ Nr. 36	Vendimi Këshillit të Ministrave nr. 154, datë 27.2.2019 Për disa ndryshime në vendimin nr. 633, datë 26.10.2018, të Këshillit të Ministrave, "Për masat kundër ndotjes së ajrit nga shkarkimet e mjeteve motorike dhe reduktimin e shkarkimeve në ajër të ndotësve të gaztë dhe të lëndës së ngurtë pezull nga motorët me ndezje pozitive dhe ata me ndezje me kompresion që djegin gaz natyror apo të lëngshëm për përdorim në automjete".
3.	Qershor 2019, FZ Nr. 84	Urdhër i ministrit të Turizmit dhe Mjedisit nr.166, datë 24.5.2019 Për procedurat dhe dokumentacionin për pajisjen me licencën e "Importit të substancave ozon holluese" kodi III.3, si dhe për pezullimin/ revokimin e saj.
4.	Korrik 2019, FZ Nr. 100	Vendimi Këshillit të Ministrave nr. 466, datë 3.7.2019 Për miratimin e dokumentit strategjik dhe të planeve kombëtare për zbutjen e gazeve me efekt serrë dhe për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike.
5.	Korrik 2019, FZ Nr. 103	Udhëzim i Ministrit i Infrastrukturës dhe Energjisë nr. 3, datë 20.6.2019 Për miratimin e procedurës së lehtësuar të autorizimit për lidhjen në sistemin e shpërndarjes të projekteve të vogla të rinovueshme për vetë prodhuesit e energjisë elektrike nga dielli.
6.	Shtator 2019, FZ Nr. 122	Vendimi Këshillit të Ministrave nr.580, datë 28.8.2019 Për miratimin e Planit të Konsoliduar Kombëtar të Veprimit për Burimet e Rinovueshme të Energjisë, 2019–2020.
7.	Tetor 2019, FZ Nr. 136	Urdhër i Ministrit të Turizmit dhe Mjedisit nr. 330, datë 26.9.2019 Për një ndryshim në urdhrin e ministrit nr. 166, datë 24.5.2019 "Për procedurat dhe dokumentacionin për pajisjen me licencën e "Importit të substancave ozon holluese" kodi III.3, si dhe për pezullimin/revokimin e saj".

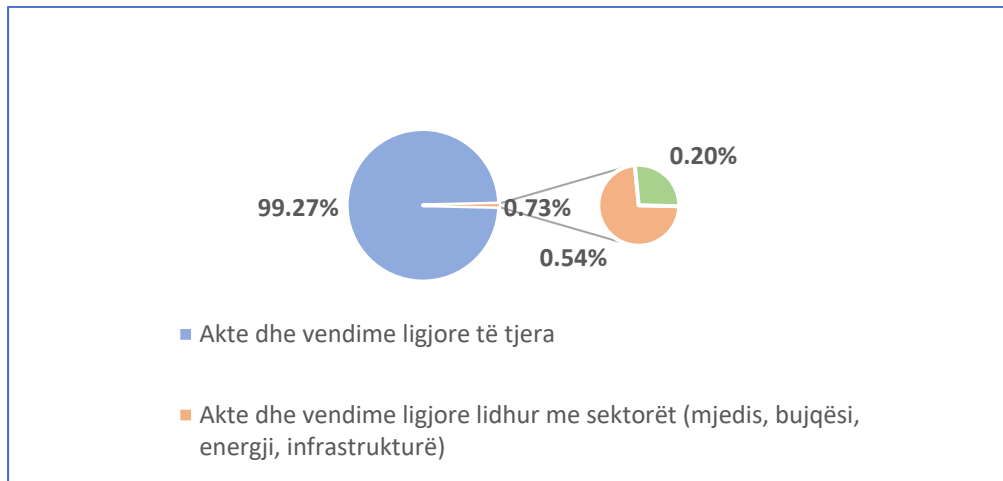
8.	Shkurt 2020, FZ Nr. 22	Vendim Nr. 162, datë 19.2.2020 Për rregullat e hollësishme për hartimin, Rishikimin dhe Zbatimin e programeve të pakësimit të shkarkimeve në ajër.
9.	Shkurt 2020, FZ Nr. 24	Vendim Nr.151, datë 19.2.2020 Për miratimin e Planit Kombëtar për Integrimin Evropian 2020–2022.
10.	Shkurt 2020, FZ Nr. 25	Vendim Nr. 20, datë 31.1.2020 Mbi përcaktimin e çmimit të blerjes së energjisë elektrike të prodhuar nga burimet e vogla të rinovueshme nga dielli, me fuqi të instaluar deri ne 2MË, për vitin 2019.
11.	Prill 2020, FZ Nr. 58	Metodologjia për llogaritjen e niveleve të kostos optimale për kërkesat minimale të performancës së energjisë së ndërtesave, të njëjve dhe të elementëve të ndërtesave.
12.	Shtator 2020, FZ Nr. 171	Ligj nr. 116/2020 datë 17.9.2020 Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në Amendamentin Doha të protokollit të Kiotos së Konventës kuadër të Kombeve të Bashkuara për ndryshimet klimatike, aderuar me ligjin nr. 9334, datë 16.12.2004.
13.	Janar 2021, FZ Nr. 3	Ligj nr. 155/2020, datë 17.12.2020 - Për ndryshimet klimatike.
14.	Janar 2021, FZ Nr. 10	Vendim i Entit Rregullator të Energjisë nr. 272, datë 28.12.2020 Mbi fillimin e procedurës për miratimin e metodologjisë për llogaritjen e detyrimit të energjisë së rinovueshme dhe procedurën për kompensimin e prodhuesve me përparësi të energjisë elektrike.
15.	Janar 2021, FZ Nr. 10	Vendim i Entit Rregullator të Energjisë nr. 273, datë 28.12.2020 Mbi miratimin e Rregullores për Burimet Dytësore të Energjisë Elektrike.
16.	Shkurt 2021, FZ Nr. 19	Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 64, datë 3.2.2021 Për një ndryshim në vendimin nr. 580, datë 28.8.2019, të Këshillit të Ministrave, “Për miratimin e planit të konsoliduar kombëtar të veprimit për burimet e rinovueshme të energjisë, 2019–2020”.
17.	Mars 2021, FZ Nr. 31	Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 90, datë 17.2.2021 Për miratimin e Planit Kombëtar për Integrimin Evropian, 2021–2023.
18.	Prill 2021, FZ Nr. 52	Ligj nr. 28/2021, datë 8.3.2021 Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 124/2015 “Për eficientë e energjisë”, të ndryshuar.
19.	Maj 2021, FZ Nr. 81	Vendim i Entit Rregullator të Energjisë nr. 113, datë 26.4.2021 Mbi përcaktimin e çmimit të blerjes së energjisë elektrike, të prodhuar nga burimet e vogla të rinovueshme nga dielli, për vitin 2020.

Për zhvillimin e komponentit II të Matricës së Monitorimit, QBM Shqipëri analizoi të dhënat e ofruara nga Qendra e Botimeve Zyrtare e Republikës së Shqipërisë. QBM Shqipëri shqyrtoi në total 564 Gazeta Zyrtare dhe analizoi 8,930 Artikuj ligjorë (Ligje dhe Vendime).

Me të dhënat e mbledhura, u zhvilluan disa indikatorë për të dhënë një pamje të shpejtë në aspektin sasior, të ndërveprimit të madhësive, përmes grafikësh të thjeshtë.

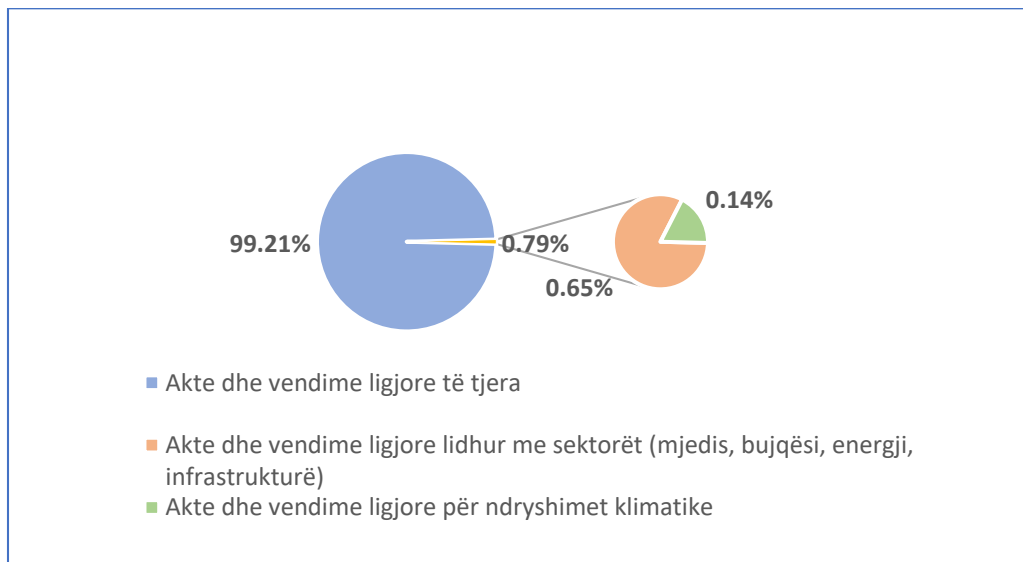
Në tre tabelat e mëposhtme, jemi përpjekur të paraqesim marrëdhënien e legjislacionit për klimën në përqindje (%) të: (i) legjislacionit mjedisor dhe (ii) ligjeve dhe vendimeve (jo të lidhura me mjedisin) për gjithë sektorët e tjerë, së bashku.

Grafiku 5: Ligjet dhe vendimet e lidhura me klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar 2019.

Siç vërehet nga grafiku, ligjet dhe vendimet e miratuara gjatë vitit 2019, përbëjnë 0.2 % të gjithë zhvillimeve ligjore të Kuvendit të Shqipërisë dhe qeverisë në të njëjtin vit.

Grafiku 6: Ligjet dhe vendimet për klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar në 2020.

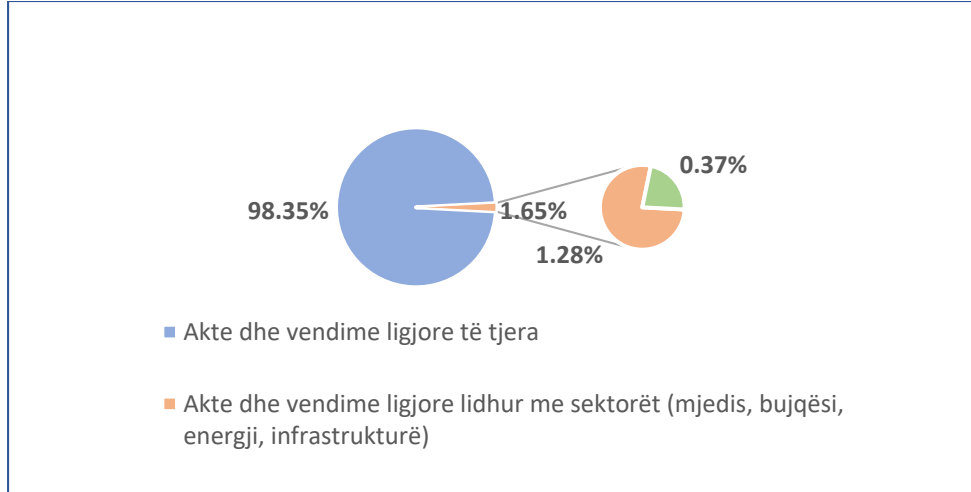

Në vitin 2020 ky tregues është disi më i vogël. Ai përbën 0.14 % të ligjeve dhe vendimeve të miratuara.

Aktiviteti i legjislacionit për klimën në Shqipëri duket të jetë i ngadaltë dhe i paplotë. Do të nevojitej një analizë e mëtejshme për të përcaktuar përfaqshen e ligjit të ri me Marrëveshjen e Parisit dhe kontributin kombëtar të pikësnyuar. Përafrimi i synimeve kombëtare me ato ndërkombëtare do të jetë thelbësor për përmbushjen e objektivave të Parisit. Sipas fjalëve të ish-Sekretarit Ekzekutiv të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet

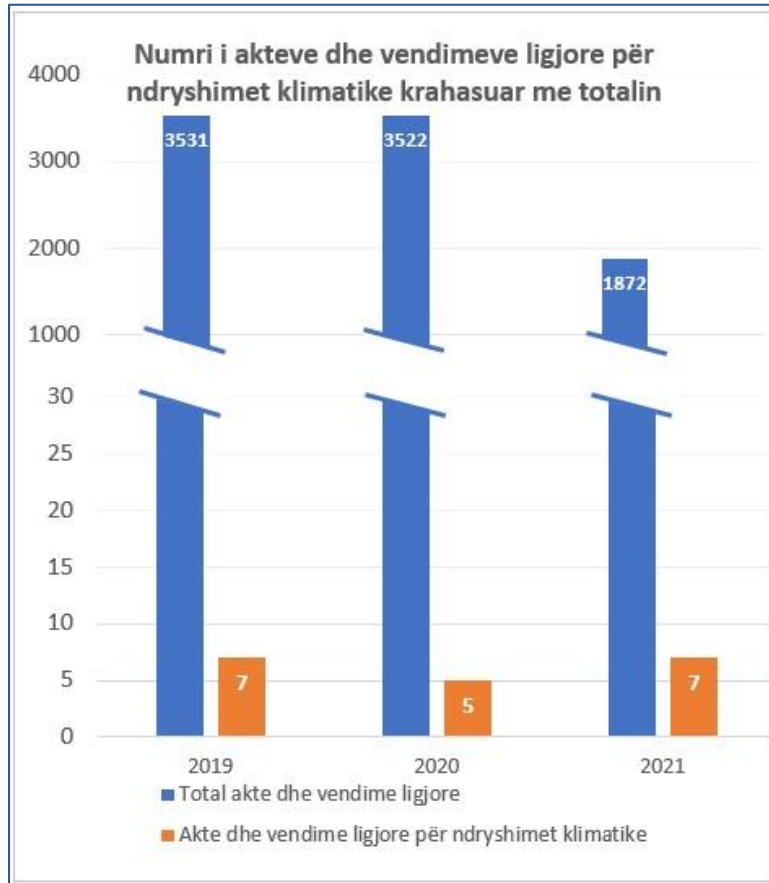
Klimatike, "Asgjë nuk do të mund të arrihet ndërkombëtarisht derisa të kemi hartuar mjaftueshëm ligje brenda vendit" (Figueres, 2013).

Grafiku 7: Ligjet dhe vendimet për klimën, krahas legjislacionit për gjithë sektorët në tërësi, miratuar në Janar-Shtator 2021

Ndërsa në vitin 2021, vërejmë një rritje të këtij treguesi, i cili përfaqëson thujtse dyfishin e treguesit të gjeneruar nga të dhënat e vitit 2019. Ky porcion përbën 0.37% të gjithë ligjeve dhe vendimeve të miratuara gjatë 2021, megjithëse mbeten ende edhe 3 muaj të tjerë deri në përfundimin e vitit kalendarik.

Grafiku 8: Numri i ligjeve dhe vendimeve të lidhura me klimën, krahas zhvillimeve ligjore në tërësi sipas viteve.

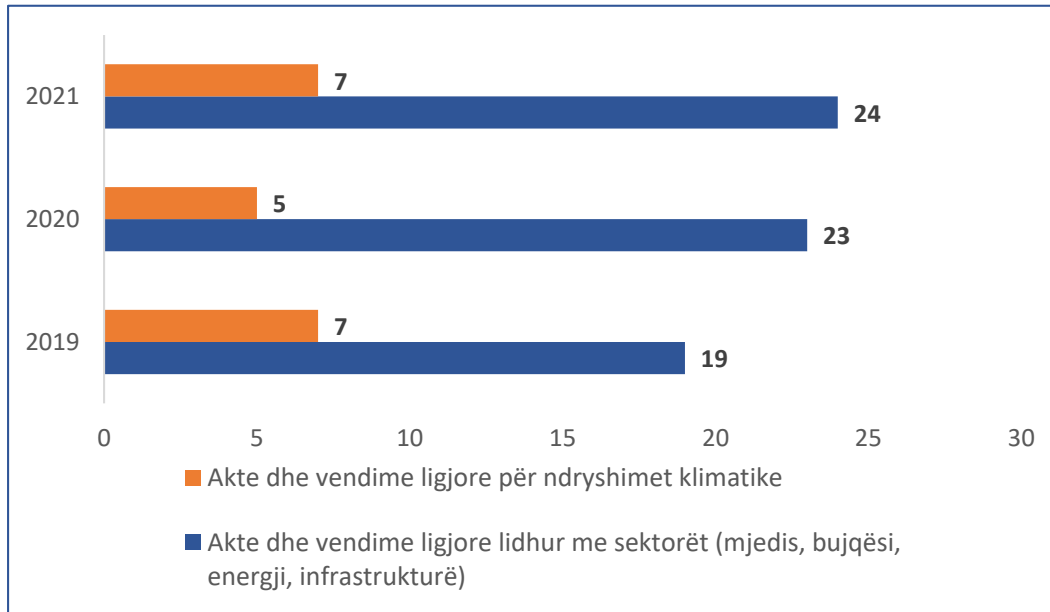
Në grafikun e mësipërm jepen variancat mes ligjeve për klimën dhe zhvillimeve ligjore në tërësi, sipas viteve.

Aktet për klimën zënë një përqindje thujse të papërfillshme, në raport me zhvillimet ligjore të miratuara nga Kuvendi dhe Qeveria në bazë viti. E shprehur në përqindje, pjesa që zënë zhvillimet ligjore për klimën në raport me tërësinë e ligjeve dhe akteve të miratuara shkon nga 0.001% në 2019 në 0.003 % në 2021. Ky tregues rezulton më i lartë në përqindje, për shkak se numri i ligjeve dhe akteve të miratuara në 2021, që është vit i paplotë, është më i vogël.

Në terma numerikë, treguesit kanë një shpërndarje thujse të njëjte sipas viteve, me 2 artikuj më pak të miratuar në 2020, krahasuar me 2019 dhe 2021.

Grafiku më poshtë paraqet marrëdhënien mes ligjeve për klimën, ndaj ligjeve për mjedisin, sipas viteve. Vihet re është se ka një tendencë thujse lineare në miratimin e legjislacionit që lidhet me klimën, por edhe të legjislacionin që lidhet me sektorin e mjedisit më në gjerësi. Raporti i këtyre treguesve paraqet një rënie të lehtë në vitin 2020, ndërsa në 2019 dhe 2021 kemi thujse të njëjtën situatë më një numër në rënie të ligjeve/akteve për mjedisin.

Grafiku 9: Ligjet dhe vendimet për klimën, kundrejt akteve për mjedisin sipas viteve 2019-2021

7.4. Shtylla e kapaciteteve institucionale

Kapacitetet institucionale janë një konsideratë mjaft e rëndësishme kur është fjala për të vlerësuar politikën e klimës në Shqipëri. Ndikimi në fushën e politikave, në mënyrë që institucionet të zhvillojnë kapacitete të lidhura me klimën, apo edhe miqësore me klimën, është ndoshta sfida më e madhe e politikës klimatike.

Për të vënë në lëvizje politikën për klimën, është e rëndësishme që të ketë një njohje të ndryshimeve klimatike në strukturën e institucioneve dhe agjencive dhe një nivel të mjaftueshëm të kapaciteteve specifike për klimën.

Zhvillimi i kapaciteteve klimatike në institucionet publike është përcaktuar qartë në dokumentin e strategjisë (tabela më poshtë), si një përparësi që duhet trajtuar për t'i hapur rrugën zbatimit të strategjisë kombëtare gjatë kësaj dekade (2020-2030). Më poshtë është paraqitur Masa Prioritare Nr. 6, për ndryshimet Klimatike që adreson zhvillimin e kapaciteteve institucionale, e cila është eksportuar nga dokumenti i Strategjisë për të dhënë një perceptim të shpejtë mbi nevojën e shprehur të qeverisë mbi kapacitetet.

Tabela 21: Masa Prioritare Nr. 6 e Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike

<p>Titulli i veprimit prioritar nr.6</p> <p><i>Nisma për ngritjen e kapaciteteve për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike</i></p> <p><i>Agjencia/Ministria kryesuese përgjegjëse/ Ministria e Turizmit dhe Mjedisit</i></p> <p>Situata ekzistuese mbi të cilat mbështetet veprimi prioritar: Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike, si një qasje relativisht e re, ende nuk mbështetet me kapacitete adekuate në vend. Vlerësimi i situatës, kryer me situatën SNAP (shih dokumentin 3 të NAP-it), ka identifikuar nevoja të konsiderueshme për ngritjen e kapaciteteve njerëzore dhe institucionale. Planifikimi dhe zbatimi i përshtatjes nënkupton nevojën për kapacitete institucionale dhe aftësi individuale në institucione të ndryshme dhe në disa nivele administrative (që nga politikat e deri në nivel operativ). Aftësitë individuale të nevojshme nuk lidhen thjesht me njohuri teknike për ndryshimet klimatike, por po aq dhe me aftësitë në drejtim dhe pjesëmarrje, aq të nevojshme për të arritur ndryshimin. Në lidhje me këtë koncept, janë prezantuar qasjet e para për zhvillim të kapaciteteve, në kuadër të fazave të para të procesit të NAP-it:</p> <p>-Kontribut në formën e trajnimit mbi bazat e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, në të kuptuarit konceptual për procesin e NAP-it, si dhe mbi integrimin, u dha më 17 shkurt 2015.</p> <p>-Një trajnim tjetër për mundësinë e aksesimit të financave të klimës u zhvillua më 8 shtator 2015.</p>

Institucionet publike me interes të veçantë për vlerësimin monitorues të kapaciteteve janë konsideruar ministritë e linjës së sektorëve që preken nga ndryshimet klimatike (si Mjedisi; Transporti dhe Energjia; Bujqësia). Zhvillimi i kapaciteteve është një aktivitet i vazhdueshëm që ndodh brenda një mjedisi të caktuar institucional, ndaj dhe sfida e mbledhjes së të dhënave nga ministritë arriti një tjetër nivel gjatë kohës së përgatitjes së këtij raporti, pasi periudha e monitorimit përkoi me tranzicionin e administratës në nivel qendror nën kabinetin e ri që pritej të konfirmohej në Shtator (pas zgjedhjeve elektorale të muajit Qershor).

Hartimi i Raportit varej thuajse tërësisht nga informacioni që pritej të na vihej në dispozicion nga burimet ministrore brenda ministrive përkatëse. Për njërin nga ministritë kemi mungesë të dhënash, ndërsa për dy ministritë e tjera informacioni është në rastin më të mirë, një grumbullim kronologjik i seminareve dhe takimeve. Ndërsa hartimi i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe qëllimet - e materializuara në marrëveshjet ndërkombëtare - janë një arritje e rëndësishme, praktikisht strategjia ka shënuar vetëm fillimin e proceseve të brendshme të nevojshme për zbatimin e masave të kërkuara në arritjen e qëllimeve të përcaktuara. Ndonëse me zhvillimin e këtij dokumenti, është bërë një punë e konsiderueshme për sa i përket hartimit të politikave për klimën në nivel vendi, në fakt dokumenti nuk përfshin ndonjë vlerësim se cila qasje, ose kombinim qasjesh janë më të përshtatshmet për rrethanat kombëtare. Hartimi i masave të strategjisë është më tepër një përzierje e planeve të ekstrapoluara nga strategjitë e sektorëve të tjerë, ndoshta duke supozuar se shumica e madhe e planeve do të ishte e zbatueshme. Ky moment vendimtar demonstroi mungesën e aftësive klimatike në pjesën e boshtit të kapaciteteve institucionale të sektorit publik.

Institucionet qendrore përgjegjëse për çështjet e klimës janë Ministria e Turizmit dhe Mjedisit dhe Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. Të dyja këto institucione janë përgjegjëse për hartimin e kuadrit ligjor dhe rregullator dhe zhvillimin e dokumenteve strategjike për klimën. MTM është e orientuar më shumë në aspektet e politikave të klimës në përgjithësi, me fokus të veçantë në masat adaptuese për klimën, ndërkohë që MIE është përgjegjëse për hartimin e kuadrit ligjor dhe rregullator në lidhje me energjinë (energjitë e rinovueshme dhe eficientë të energjisë duke u fokusuar më shumë në masat përshtatëse ndaj klimës. Nga shqyrtimi i strukturës së këtyre dy institucioneve vërejmë se MTM nuk ka të përfshirë në strukturë, sektor përgjegjës për klimën. Pranë kësaj ministrie ekziston një njësi përgjegjëse për klimën nën sektorin e politikave mjedisore. Në MIE struktura përgjegjëse për klimën është e shprehur si sektor i veçantë për energjitë e rinovueshme dhe eficientë të energjisë, kuadri i punës i së cilës është i fokusuar tek projektet dhe investimet në këtë fushë. Në përgjithësi numri i personave të punësuar në këto njësi është i vogël. Në disa raste 2-3 persona, që vlerësohet se është i pamjaftueshëm dhe nuk përmbush kapacitetet e nevojshme për të adresuar nevojat për klimën në secilin institucion.

Agjencitë në nivel qendror që kontribuojnë në çështjet e klimës janë Agjencia e Efiçencës së Energjisë (AEE) dhe në mënyrë të tërthortë AKM, AKBN, AMBU, AKP AMB, etj. AEE që është krijuar në 2016 dhe ka si objektiv “përmirësimin dhe promovimin e efikasitetit të energjisë gjatë gjithë ciklit të energjisë në të gjithë sektorët dhe zonat ekonomike të vendit, për të mundësuar konsumatorët të ulin kostot e furnizimit me energji dhe të zvogëlojnë ndikimet negative të ndotjes në mjedis dhe ndryshimet klimatike, asnjë nga agjencitë e tjera nuk ka një sektor të mirëfilltë përgjegjës për klimën”. AKM është përgjegjëse për grumbullimin e të dhënave lidhur me ndotjen, por pa arritur ende të diferencojnë ndotësit që lidhen vetëm me klimën. Ndërkohë agjencitë e tjera i trajtojnë çështjet e klimës kryesisht vetëm si adresim i pasojave që rrjedhin prej saj.

Në vijim është përfshirë informacioni i raportuar nga institucionet e analizuar përsa i përket zhvillimit të kapaciteteve institucionale.

Tabela 22: Veprimtaritë e zhvillimit të kapaciteteve raportuar nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, 2019-2021

(Mars 2019)

Krijimi i një Memorandumi i Mirëkuptimi midis PNUD, Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit, Universitetit Politeknik të Tiranës dhe Universitetit të Gjirokastrës “Eqrem Çabej” për të mundësuar:

- ✓ Rritjen e kapaciteteve për menaxhimin e informacionit mjedisor, për nevojat e raportimit në Konventa Mjedisore Ndërkombëtare dhe thjeshtëzimin e tij për nivelin lokal;
- ✓ Njohjen me indikatorët mjedisorë në fushën e mbrojtjes së natyrës, që janë pjesë e raportimit kombëtar dhe në linjë me Agjencinë Evropiane të Mjedisit dhe Konventat e Rio-s për Biodiversitetin, Klimën dhe Shkretëtirëzimin, me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit;

- ✓ Trajnimin e palëve të interesuara, për aspekte të lidhura me: (i) indikatorët mjedisorë dhe raportimin në funksion të përmirësimit të politikave mjedisore, (ii) llogaritjen e shkarkimeve të gazeve serë në atmosferë dhe ndikimin që kanë në ngrohjen globale, sipas sektorëve ekonomikë.

(04 Mars 2019)

Nënshkrimi i Memorandumit të Mirëkuptimit u ndoq nga një seri aktivitetesh mjedisore dhe u përmyll edhe me mbjelljen e 120 fidanëve në qytetin e Gjirokastrës.

(29, Mars 2019)

Zhvillimi i veprimtarisë “Ora e Tokës” me nxënësit dhe stafin pedagogjik të Shkollës së Mesme të Përgjithshme “Sami Frashëri” në Tiranë. Pjesëmarrësit u njohën me çështjet e ndryshimeve klimatike dhe masat zbutëse. Në këtë aktivitet mori pjesë edhe Ministri i Turizmit dhe Mjedisit.

(19 Prill 2019)

Zhvillimi i Orës së Hapur me studentët e Kursit të Parë të Masterit Shkencor për Menaxhimin e Riskut, pranë Fakultetit Ekonomik. Drejtuesja e Programit të OKB për Shqipërinë për Ndryshimet Klimatike, parashtroi përpjekjet në nivel vendi, përkrah komunitetit global në adresimin e çështjeve të klimës.

(15-17 Maj 2019)

Në kuadër të zbatimit të Memorandumit të Mirëkuptimit midis Programit për Zhvillim të Kombeve të Bashkuara, Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit të Shqipërisë, Universitetit Politeknik të Tiranës dhe Universitetit të Gjirokastrës “Eqrem Çabej”, në mjediset e Fakultetit të Inxhinierisë së Ndërtimit u zhvillua Seminari i Trajnimit për “Inventarizimin e Shkarkimeve të Gazeve me Efekt Serrë sipas metodologjisë së Panelit Ndërqeveritar për Ndryshimet Klimatike (IPCC) – 2006”. Seminari u lehtësua nga konsulentja ndërkombëtare, Znj. Maria Jose Lopez Blanco (Gauss SL). Pjesëmarrësit ishin 25, respektivisht nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Eficiencës së Energjisë, Agjencia e Mjedisit, si dhe studentë të programeve Master Shkencor nga Universiteti Politeknik i Tiranës (departamenti i Inxhinierisë së Mjedisit, degët energji dhe trajtim ujërash) dhe Universiteti Bujqësor.

Trajnimi u shtri në 3 ditë:

Pjesa e parë iu kushtua çështjeve ndër-sektoriale dhe koncepteve të përgjithshme mbi:

- ✓ Inventarin e GES-ve;
- ✓ Inventari i GES për Shqipërinë - i përlogaritur në kuadër të Komunikimit të Tretë të Shqipërisë për Konventën Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike;
- ✓ Njohja me metodologjinë për inventarët e GES-ve – Elementet, Parimet, Ciklet;
- ✓ Njohja me Software-in e Inventarit IPCC;

- ✓ Zgjidhjet metodologjike dhe identifikimi i kategorive kryesore;
- ✓ Konsistenca e trendeve kohore;
- ✓ Mbledhja e të dhënave, AQ/QC, Verifikimi dhe vlerësimi i pasigurisë.

Pjesa e dytë iu kushtua 4 sektorëve të metodologjisë IPCC 2006: (i) Energjisë; (ii) Proceseve Industriale dhe Përdorimit të Produkteve; (iii) Bujqësisë, Pylltarisë dhe Përdorimit të Tokës; dhe (iv) Mbetjeve.

(07 Qershor 2019)

Përgjatë seancave paralele, u paraqit një përmbledhje e sektorëve, e cila u vijua nga prezantime mbi kategoritë e shkarkimeve, parimet dhe metodat e përlogaritjes së shkarkimeve. Prezantimet u shoqëruan me situata praktike, ku pjesëmarrësit u trajnuan edhe për 'software'-in e Inventarit të IPCC.

(23 Shtator 2019)

Zhvillimi i një aktiviteti promovues në qytetin e Vlorës, me rastin e Samitit të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe Samitit të Vullnetit të Mirë, me temë: "Mbrojtja e Planetit dhe reagimi ndaj ndryshimeve klimatike". Ky aktivitet u ndoq nga një seri veprimtarish ndërgjegjësuese me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të pushtetit vendor, administratës së zonave të mbrojtura, institucioneve të edukimit dhe shoqatave mjedisore të qytetit.

(Shkurt 2020)

Seminar i përbashkët me përfaqësues të pikave fokale për çështjet gjinore dhe Konventën Kuadër për Ndryshimet Klimatike, pranë MTM, pjesëmarrjen e ekspertës rajonale për çështjet gjinore të lidhura me klimën, ekspertë kombëtarë, përfaqësues të PNUD, etj. ku u diskutua në lidhje me përpjekjet që po bëhen në kuadër të Komunikimit të Katërt Kombëtar për Ndryshimet Klimatike, për të adresuar lidhjen midis çështjeve gjinore dhe klimës. Në vijim të këtij takimi u mbështet pjesëmarrja e një ekipi nga Shqipëria në takimin e tretë rajonal për klimën dhe çështjet gjinore që u mbajt në Podgoricë në muajin Shkurt, 2020 – me mbështetjen e UNDP/UNEP për vendet jo-pjesë e Aneksit 1 të KKKBNK): Shqipëria prezantoi gjetjet dhe draft Planin Kombëtarë të Veprimit për Klimën dhe Çështjet Gjinore, me pjesëmarrje për herë të parë edhe të Znj. Etleva Bushati, Pikë Fokale Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Çështjet Gjinore në KKKBNK.

(15-17 Maj 2020)

Seminar trajnues për Inventarizimin e Shkarkimeve të Gazeve me Efekt Serrë, sipas metodologjisë së Panelit Ndërqeveritar për Ndryshimet Klimatike-2006 dhe rezultatet paraprake të inventarit për Shqipërinë (seritë kohore 2010-2016) për sektorët e (i) Energji, (ii) Procese Industriale dhe Përdorim Produkti dhe (iii) Mbetje. Për shkak të situatës COVID 19, seminari u zhvillua online me pjesëmarrjen e Programit të Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP) në Tiranë, institucioneve shtetërore, Universiteti Politeknik të Tiranës, Degët Inxhinieri Mjedisori dhe Inxhinieri Mekanike. Pritet të zhvillohet edhe Seminari i Trajnimit në

sektorin e Bujqësisë dhe Pyjeve me pjesëmarrjen e stafeve/studentëve të Universitetit Bujqësor të Tiranës.

(21-23; 30 Shtator 2020)

Dy trajnime online të organizuara nga KKKBNK dhe Programi Global i Mbështetjes për Komunikimet Kombëtare të vendeve jo-pjesë e aneksit 1 të KKKBNK dhe UNDP/Zyra Rajonale për Vendet Arabe, lidhur me rishikimin e Kontributeve Kombëtare të Pikësnuara dhe adresimin përmes tyre të politikave për Reduktimin e Riskut nga Katastrofat Natyrore.

(26 Nëntor 2020)

Në kuadër të nismës së UNDP “Premtimi Klimatik” dhe në koordinim me Partneritetin për Kontributet Kombëtare të Pikësnuara të KKKBNK, me mbështetjen e ekspertizës ndërkombëtare, janë realizuar diskutimet parapake lidhur me metodologjinë dhe mënyrën e hartimit të raportit të rishikuar të KKP-së, me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit, Partneritetit për Kontributet Kombëtare të Përcaktuara, UNDP, institucioneve të linjës dhe ekspertëve të tjerë kombëtarë.

(28 Tetor, 20 Nëntor & 2 Dhjetor 2020)

Tre trajnime online, organizuar nga Programi Global i Mbështetjes për Komunikimet Kombëtare të vendeve jo-pjesë e Aneksit -1 të KKKBNK dhe Zyra Rajonale e UNDP në Stamboll, lidhur me Hartimin e Inventarëve të Gazeve serrë që gjeneron sektori i mbetjeve, Sistemet e Monitorimit, Raportimit dhe Verifikimit të inventarëve të shkarkimeve të gazeve dhe Politikat e Klimës.

(25 Janar 2020)

Trajnimi virtual me pjesëmarrjen e aktorëve të interesuar lidhur me Marrëveshjen e Parisit, Kontributet Kombëtare të Pikësnuara dhe procesin e përditësimit të tyre sipas kalendarit të miratuar, me rishikimin e dokumentit të Parë të Kontributit Kombëtar të Përditësuar për Shqipërinë.

(27 Janar 2021)

Takimi i parë virtual i Rrjetit Rajonal të Ekspertëve, organizuar nga Programi Global i Mbështetjes për Komunikimet Kombëtare të vendeve jo-pjesë e aneksit -1 në KKKBNK dhe Zyra Rajonale e UNDP-së në Stamboll.

(12 Mars 2021)

Shkëmbim përvojash dhe seminari trajnues me tematikë: Komunikimi i ndryshimeve klimatike, me pjesëmarrjen e zyrës rajonale të UNDP-së, zyrës së komunikimit pranë UNDP Tiranë, përfaqësuesve përgjegjës për komunikimin/informacionin në Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, përfaqësues nga Ministria përgjegjëse në Maqedoninë e Veriut, si dhe nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit në Shqipëri.

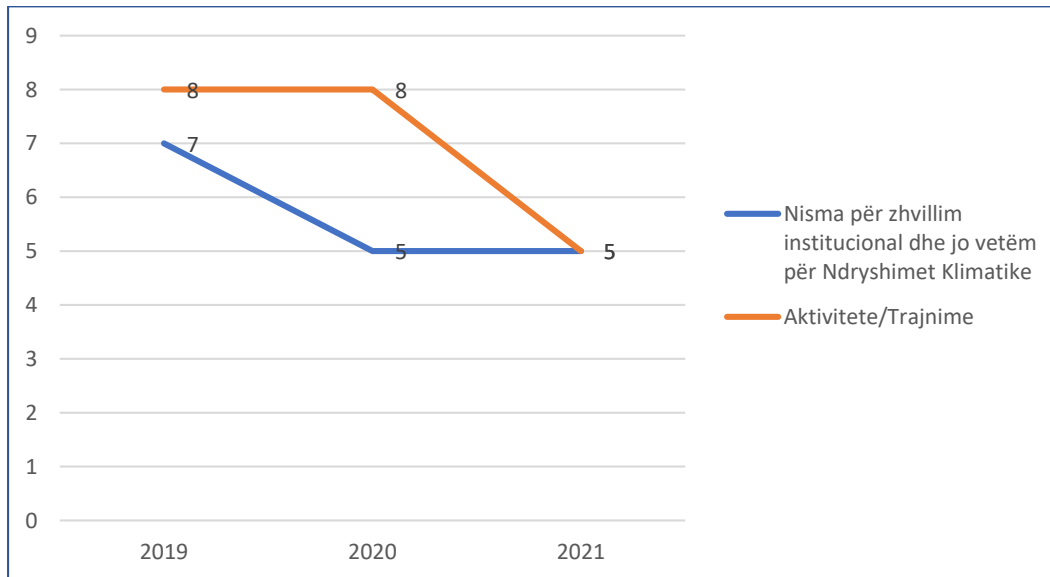
(13-14 Prill 2021)

Rishikimi i Raportit të KKP-së, dhe shpërndarja e tij për komente, me aktorët e interesuar, agjencitë e zhvillimit dhe bankat zhvillimore, OJF-të universitetet. Komentet janë reflektuar gjerësisht dhe drafti final është ndarë me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, së bashku me dy dokumente shoqëruese. Drafti final është ndarë edhe me Programin Global të Mbështetjes për vendet e jo-pjesë e Aneksit -1 në KKKBNK, i cili përfaqëson edhe një ushtrim të fundit që vlerëson cilësinë e punës sipas standardit të metodologjisë.

(Veprimtari në proces)

Ka përfunduar draft-Plani për Zbatimin e dokumentit të rishikuar të KKP-së, i cili është ndarë me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit dhe aktorët e tjerë të interesuar. Diskutimet për produktin kanë përfshirë Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, ministritë e linjës, Agjencitë e zhvillimit dhe trupën diplomatike në Shqipëri, Zyrën e Kombeve të Bashkuara dhe UNDP, shoqërinë civile dhe përfaqësues të universitetit, institucione financiare ndërkombëtare, etj. Drafti pritet të plotësohet me vlerësimin e pasojave financiare (mundësuar nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit dhe Banka Botërore).

Grafiku 10: Veprimtaritë për klimën organizuar nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, sipas viteve

Nga veprimtaritë e raportuara nga MTM është bërë një filtrim i aktiviteteve që lidhen mirëfilli me zhvillimin e kapaciteteve brenda institucionit. Grafikët paraqesin një diferencim mes projekteve që janë realizuar kryesisht si bashkëpunim mes PNUD dhe MTM dhe aktiviteteve të trajnimit. Të dhënat e përfshira paraqesin vetëm tregues sasiore, jo të impaktit të këtyre veprimtarive në kapacitetet e institucionit.

Veprimtaritë e Raportuara nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për rritje kapacitetesh, 2019-2021

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit rural, raporton të dhënat e mëposhtme, në lidhje me veprimtaritë e zhvillimit të kapaciteteve:

Fushata ndërgjësuese për ndryshimet klimatike: 21 veprimtari (17 veprimtari me komunitetin e shkollave, 4 veprimtari me grupe fermerësh). Pjesëmarrës: 350 – 400 nxënës te shkollave 9 vjeçare, 80-100 fermerë;

- ✔ 2 Konsultime Kombëtare mbi ndikimin e ndryshimeve klimatike në bujqësi (60 pjesëmarrës nga pushteti qendror dhe vendor, fermerë/grupe fermerësh, OSHC, Institucionet akademike);
- ✔ 7 Trajnime mbi rolin e bujqësisë në mjedis dhe ndryshimet klimatike. 200 pjesëmarrës nga institucionet qendrore dhe lokale, fermerë, sektori privat, OSHC-të, etj.;
- ✔ 3 Trajnime mbi Zhvillimin e mençur të bujqësisë ndaj klimës dhe Menaxhimin Integruar të Dëmtueseve. Pjesëmarrës 48 (shërbimi i ekstensionit bujqësor, fermerë, sipërmarrës në bujqësi, agro-përpunues).

7.5 Zhvillimi i Kapaciteteve në Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, 2019-2021

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë nuk ka raportuar asnjë aktivitet të zhvillimit institucional të lidhur me klimën. QBM Shqipëri ka shqyrtuar Raportet e Monitorimit të MIE për vitet 2019, 2020, të cilat përfshijnë njëmbëdhjetë programe.

Tabela 23: Programet e MIE për 2019-2021

1. Planifikim, Menaxhim dhe Administrim
2. Transporti Rrugor
3. Transporti Detar
4. Transporti Hekurudhor
5. Transporti Ajror
6. Furnizimi me ujë dhe kanalizime
7. Menaxhimi i mbetjeve urbane
8. Mbështetje për energji
9. Mbështetje për Burimet Natyrore
10. Mbështetje për Industrinë
11. Planifikim Urban

Raportet e Monitorimit përmendin në mënyrë të qartë ngritjen e kapaciteteve institucionale brenda Programit të Planifikimit, Menaxhimit dhe Administrimit. Fondet sipas këtij programi ishin parashikuar për funksionimin dhe forcimin e kapaciteteve administrative brenda Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë për të përmirësuar standardet dhe performancën institucionale në përmbushjen e objektivave. Edhe pse ky raport nuk përjashton mundësinë që zhvillimi institucional të ketë ndodhur, si një komponent brenda programeve të deklaruara në kornizën e mësipërme, formati në të cilin mbahet raportimi e bën të pamundur shkyçjen e aktiviteteve që lidhen me ngritjen e kapaciteteve. Kjo e bën akoma më të vështirë veçimin e veprimtarive të zhvillimit institucional të lidhura me klimën (nëse ka të tilla).

7.6 Progresi i bërë lidhur me sistemin e monitorimit të klimës

Progresi i bërë për sa i përket krijimit të inventarit të GES është në hapat e parë fare. Ligji për ndryshimet klimatike specifikon detyrimin e vendit për krijimin e një d/baze të GES, megjithëse aktet nën-ligjore të tij nuk janë miratuar ende. Për rrjedhojë shkarkimet GES vijojnë të llogariten në mënyrë të tërthortë. Ndërkohë ka një lloj progresi ligjor dhe institucional për sa i përket krijimit të 'data baza'-ve të tjera për ndotjen, të cilat mund të mbivendosen më raportimin GES.

Regjistri Shqiptar i Shkarkimeve dhe Transferimeve të Ndotjes është një bazë të dhënash elektronike publike që ndihmon pjesëmarrjen e publikut në vendimmarrje që lidhen me fushën e mjedisit. Konkretisht, Regjistri Shqiptar i Shkarkimeve dhe Transferimeve të Ndotjes i mundëson publikut që të ketë qasje mbi informacionin mjedisor lidhur me shkarkimet ndotëse vjetore në ajër, ujë, tokë si dhe transferimet e ndotësve dhe trajtimin e ujërave ndotës urban.

Në sajë të Projektit CEMSA, që u financua me fondet IPA 2008, të BE u bë i mundur krijimi i regjistrave dhe procedurave për:

- ✓ Udhëzuesin manual të RRSHTN
- ✓ Strukturimin e RRSHTN
- ✓ Sistemet kompjuterike
- ✓ Listën paraprake të kompanive

Sërisht me mbështetjen e BE-së, përmes IPA 2010, u zbatua Projekti SELEA/ INPAEL (Janar 2012-Korrik 2014), i cili kishte si synim fuqizimin e kapaciteteve të Ministrisë së Mjedisit për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit mjedisor.

Ndërsa pikat e forta për zbatimin e RRSHTN përfshijnë:

- ✓ Miratimin e Vendimit për zbatimin e RRSHTN-së, Shtator 2015.
- ✓ Kalimin e Sektorit të Lejeve në Agjencinë Kombëtare e Mjedisit. (që është lehtësi në krijimin e një liste operatorësh, subjekt i RRSHTN).
- ✓ Instalimi i server-ave/data bazave të ndryshme në Agjencinë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionit, mes tyre dhe të software-it të RRSHTN, Maj 2014.
- ✓ Lejet Mjedisore sipas formatit të ri.
- ✓ Shkrijjen e Inspektoratit Shtetëror të Mjedisit dhe Pyjeve me Agjencinë Kombëtare të Mjedisit.
- ✓ Kalimin e Inspektoratit Mjedisor nën Drejtorinë Rajonale të Mjedisit, e cila varet nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit.

Pikat e dobëta të implementimit të RRSHTN janë:

- ✓ Vështirësi në identifikimin e të gjithë operatorëve industrialë që janë subjekte të RRSHTN-së.
- ✓ Mungesa e kapacitetit teknik të kompanive për të kryer monitorimin e shkarkimeve në mjedis dhe prodhimin e të dhënave të sakta.
- ✓ Cilësia e diskutueshme e të dhënave, mungesa e laboratorëve të certifikuar.

- ✓ Software i RRSHTN i aksesueshëm vetëm nga AKM, jo për publikun dhe operatorët industriale.
- ✓ Vështirësi në rritjen e ndërgjegjësimit të operatorëve industrialë për të raportuar në mënyrë vjetore sipas formatit të fundit.
- ✓ Mungesa e një udhëzuesi për të ndihmuar operatorët industrialë dhe AKM mbi zbatimin e RRSHTN-së.
- ✓ Mungesa e kapaciteteve për të krijuar një regjistër kombëtar me të dhënat e shkarkimeve nga aktivitetet industriale.
- ✓ Mungesa e kapacitetit teknik për të llogaritur shkarkimet rrjedhëse.

Aktualisht vijimësia dhe funksionimi i punës për RRSHTN në Shqipëri po mbështet nga Projekti “Avancimi i Regjistrave të Shkarkimit dhe Transferimit të Ndotësve (PRTRs) në vendet e Ballkanit Perëndimor dhe në Moldavi”, financuar nga Programi i Asistencës Këshilluese të Ministrisë Federale të Gjermanisë për Mjedisin, Konservimin Natyror dhe Sigurinë Nukleare, për mbrojtjen mjedisore në vendet e Evropës Qendrore dhe Lindore, vendet e Kaukazit dhe Azisë Qendrore dhe vende të tjera fqinje me Bashkimin Evropian. Ky projekt mbikëqyret nga Agjencia Federale e Mjedisit në Gjermani (UBA) dhe zhvillohet nga QBM Shqipëri. Gjatë periudhës që përfshin monitorimi i zbatimit të strategjisë nuk është vërejtur përparim në zhvillimin e inventarit të GES. RRSHTN është regjistri i vetëm në të cilin AKM mbledh të dhëna nga një pjesë e operatorëve të biznesit. Bazuar në Ligjin e ri për Ndryshimet Klimatike, kërkohet raportimi i gazrave serrë, por për shkak të hyrjes në fuqi të ligjit për Ndryshimet Klimatike, në Korrik 2021 dhe mungesës së akteve të tjera rregulluese, mbledhja e të dhënave për GES-të nuk ka përparuar.

8 GJETJE DHE REKOMANDIME

Gjetje

Shtylla Financiare: Nuk ka një mekanizëm që të gjurmojë mënyrën si angazhohen fondet e specifikuar në strategji nëpër buxhetet e institucioneve, sipas sektorëve ose të mënyrës si bëhet regjistrimi/raportimi i këtyre shpenzimeve. Për shkak të mungesës së disponimit të një informacioni të tillë, QBM Shqipëri analizoi PBA-të e Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit, Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për periudhën 2019-2021, duke zhvilluar një qasje alternative të vlerësimit empirik të financave, që janë angazhuar nga qeveria për programet e lidhura me klimën. Mungesa e kodeve buxhetore e bën të pamundur identifikimin e transaksioneve dhe gjenerimin e raporteve përkatëse që do të ndihmonin për të gjurmuar kostot.

Buxhetet e PBA-ve janë disa herë më pak se parashikimi i deklaruar në Strategjinë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike (NK). GAP-i financiar vlerësohet të jetë rreth 49.7 miliardë lekë (7 herë më pak), megjithatë duke pasur parasysh që buxhetet nuk janë të lidhura me njëra-tjetrën, mundësia e matjes së GAP-it real financiar për klimën është e pamundur.

Konsideratë e rëndësishme: **Rezultatet e masave financiare** të përfshira në strategji **nuk mund të vlerësohen bazuar vetëm në sasinë e burimeve dhe jo në ndikimin e tyre.** Përgjithësisht, strategjitë për klimën përqipen të mbulojnë të dy kategoritë e veprimit: Dekarbonizimin (që referohet si "zbutje") dhe Përshtatjen. Dekarbonizimi, përqipet kryesisht të modifikojë shkallën e ndryshimit të klimës në periudhë të gjatë, për të shmangur pasojat katastrofike në nivel global. Ndërsa përshtatja fokusohet në përgjigjen shpesh në nivel komuniteti, ndaj pasojave të ndryshimeve klimatike – në situatën aktuale. Për shkak të burimeve të kufizuara, qeveria mund të ndihet nën presion për t'i dhënë përparësi njëres kategori ndaj tjetres. Sidoqoftë, të dyja janë të rëndësishme dhe reciprokisht përforcuese.

Nga shqyrtimi i PBA-ve, burimet financiare duket se janë shpërndarë në mënyrë asimetrike në projekte të efikasitetit të energjisë (përndryshe për 'zbutjen'), ndërsa 'përshtatja' është vetëm pjesë e planit.

Në periudhën 2019-2021, pjesa më e madhe e fluksit të parave të lidhura me klimën ka ardhur nga agjencitë e huaja dhe mbështetja teknike dypalëshe, por edhe për këtë lloj mbështetjeje të dhënat e marra janë të pjesshme dhe nuk specifikohen në %, apo çfarëdo treguesi tjetër që përcakton kontributin financiar për klimën.

Projektet e ndihmës së huaj, të lidhura me NK, janë 13 në total dhe kanë një kohëzgjatje të zbatimit të tyre që varion nga 1-5 vjet, kundrejt një totali prej rreth 258 milion euro. Megjithatë është e paqartë lloji i ndihmës nën të cilën përfshihet secili projekt (pra, nëse ndihma është një grant, ose një hua e butë), ose cili është kontributi i qeverisë në projekt, dhe ç'pjesë (në %) e ndihmës së huaj lidhet drejtpërdrejt me aktivitetet për klimën. Projektet e ndihmës së huaj ofrojnë përparësi unike në ndërtimin e vullnetit politik, duke inkurajuar koordinimin ndër-institucional dhe duke mobilizuar burime të ndryshme financimi për klimën. Megjithatë, të

menduarit për gjërat e mëdha, siç p.sh është integrimi i klimës në proceset zhvilluese nuk duhet t'i ngarkohet në kurriz funksionimit në përditshmëri të ndihmës së huaj.

Shtylla e Legjislacionit: Shqipëria ka ratifikuar amendamentin më të fundit të Protokollit të Montrealit, i njohur si Amendamenti Kigali, i protokollit të Kiotos dhe është një shtet palë në Konventën e Rios për Ndryshimet Klimatike.

Miratimi së fundi, i Ligjit për Ndryshimet Klimatike ka një rëndësi të veçantë pasi ka transferuar pjesërisht Direktivën 2003/87/EC për Sistemin e Tregtimit të Shkarkimeve (EU ETS) i ndryshuar, si dhe ka përshtatur Rregulloren (BE) Nr. 525/2013 për mekanizmin e monitorimit. Projektligji synon të sigurojë një kuadër ligjor dhe institucional gjithëpërfshirës në lidhje me veprimet që do të ndërmerren ndaj klimës në nivel kombëtar dhe në përputhje me kuadrin e BE-së për ndryshimet klimatike. Ky zhvillim pritet të lehtësojë kontributin e vendit në përpjekjet globale ndaj ndryshimeve të klimatike përmes përbushjes së detyrimeve të vendit si palë e Konventës, të përshpejtojë miratimin akteve kundër ndryshimeve klimatike duke zbutur efektet e dëmshme të ndryshimeve klimatike, si dhe të kontribuojë në zvogëlimin e shkarkimeve të gazeve serrë. Megjithatë, aktet nënligjore që pritet të miratohen ende mungojnë dhe zbatimi i legjislacionit mbetet prapa. Ndonjëherë legjislacioni është shumë i avancuar përballë kapaciteteve administrative, institucionale dhe financiare në vend.

Zhvillimi i Kapaciteteve Institucionale: Bazuar në pasqyrën e informacionit të marrë lidhur me veprimtaritë e zhvilluara në ngritje kapacitetesh në MTM, apo agjencitë e ndihmës së huaj në bashkëpunim me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, kategorizimin e tyre e kemi parë të lidhur me tre linja kryesore: (i) Veprimtari sensibilizuese/ndërgjegjësuese, (ii) Vijimësi pune me karakter teknik, (iii) Zhvillim Institucional.

Veprimtaritë me karakter të mirëfilltë të zhvillimit institucional janë disa, ku vlen të përmendim **trajnimet në lidhje me softin e IPCCve dhe inventarizimin e GES, zhvillimin e indikatorëve të klimës duke marrë në konsideratë perspektivën gjinore, reduktimin e riskut si aspekt të politikëbërjes, etj.** Veprimtaritë që lidhen me Komunikimin Kombëtar, KKP apo me detyrimet e vendit që burojnë nga marrëveshjet ku Shqipëria është pjesë shihen të lidhura në mënyrë më të drejtpërdrejtë me vijimësinë me karakter teknik të punës në MTM, ndërsa kanë padyshim rol edhe në zhvillimin personal dhe institucional të kapaciteteve, por jo me qëllim primar rritjen e kapaciteteve. Veprimtaritë e tjera siç janë takimet me studentët në auditorë, apo me nxënësit e shkollave shihen më të lidhura me edukimin apo ndërgjegjësimin e grupeve të caktuara shoqërore mbi të ardhmen e ndryshimeve klimatike.

Veprimtaritë e raportuara nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural i përbahen tematikave të gjera me një shpërndarje sasiore të tyre në tre tipologji kryesore veprimtarish ku përfshihen (i) ndërgjegjësimi, (ii) Trajnimet dhe (iii) Workshop. Ka informacion të munguar në lidhje me tematikën e ngushtë/specifike të trajtuar nëpër takime, vitin apo periudhën kur janë zhvilluar, etj, Për këtë arsye nuk ka qenë e mundur zhvillimi i një analize të thjeshte grafike lidhur me tendencën e tyre, sipas viteve. **Raporti i paraqitur ngjason më tepër me një assemblim numerik i veprimtarive tip, sesa një përshkrim tematik i angazhimit të MBZHR -së në zhvillimin e kapaciteteve.**

Pothuajse në të gjitha veprimtaritë përmbajtësore të zhvillimit institucional që lidhen me klimën (rasti i MTE), vërehet një përgjegjësi e përbashkët e realizimit të tyre me Programet e UN (kombëtare dhe rajonale), roli i të cilave duket të jetë thelbësor. **Kapacitetet e ministrisë vijojnë të vuajnë mungesën e maturimit për të lëvruar linja teknike pune.** Vlen të theksohet se dokumente të rëndësishme, të tilla si hartimi i Strategjisë Kombëtare për NK, plani i veprimit, përgatitja e Komunikimeve Kombëtare, përditësimi i KKP janë përgatitur të gjitha me mbështetjen e ndihmës së huaj.

Rastet kur zhvillimi institucional i lidhur me ndryshimet klimatike është realizuar me një qasje integruese ndaj sektorëve, janë mjaft të pakta. Shkak për këtë mund të jenë kufizimet që toleron puna në administratë, si p.sh mungesa e burimeve, tendenca e punës nëpër institucione që tenton drejt burokracisë hierarkike, puna në zyrë dhe mungesa e koordinimit.

Marrëveshja e Parisit, neni 11 thotë se ndërtimi i kapaciteteve duhet të jetë një proces efektiv, i vazhdueshëm, pjesëmarrës, ndër sektorial dhe i përgjegjshëm ndaj gjinisë. Në një farë mase, miratimi i një angazhimi të brendshëm - ka ndihmuar zhvillimin e kapaciteteve brenda institucioneve, por mbështetja dhe varësia nga ekspertët e huaj për çështjet e klimës janë të pashmangshme. Ky dimension institucional mund të ilustron me rastin e komunikimeve kombëtare mbi ndryshimet klimatike. Shqipëria përmes burimeve të veta ose asistencës së huaj, ka punësuar dhe/ose trajnuar ekspertë për të përgatitur një komunikim kombëtar. Sidoqoftë, një përfundim i suksesshëm i këtij projekti nuk garanton që vendi të ketë kapacitetin institucional për të përgatitur komunikime kombëtare - ose inventarë - në mënyrë të rregullt.

Aftësitë institucionale lidhur me klimën: Kapacitetet institucionale nuk janë faktori i vetëm përcaktues i politikave dhe veprimeve të lidhura me klimën në Shqipëri, në të ardhmen. Menaxhimi i ndikimeve të ndryshimit të klimës është veçanërisht i vështirë duke pasur parasysh shkallën dhe pasigurinë e përfshirë, natyrën komplekse dhe ndër sektoriale të ndryshimit të klimës dhe ngutin me të cilin kërkohen ndryshimet.

Urgjenca e nevojës për t'u marrë me ndryshimet klimatike shpesh ka çuar në mbështetjen e përpjekjeve afatshkurtra dhe 'ad hoc' që kanë adresuar rritjen e kapaciteteve, siç janë sesionet dhe seminarët një-ditore të trajnimit. Ndërsa, përshtatja ndaj klimës është fragmentuar vazhdimisht mes sektorëve dhe agjencive të ndryshme që veprojnë në zyra të mbyllura gjë e cila funksionon kundër objektivit të integritetit të përshtatjes dhe qasjeve ndërdisiplinore.

Rekomandime

Nisur nga të dhënat mbledhura nga KKP+5, Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit duhet të rishikohet për të vendosur qasjet strategjike të ndërhyrjes sipas sektorëve më prioritarë, siç është për shembull transporti. Ky proces duhet të marrë parasysh përcaktimin e objektivave të vendit 2030/2050 për reduktimin e shkarkimeve. Plani i veprimit duhet të rishikohet dhe duhet të bazohet në një vlerësim të drejtë dhe realist, jo vetëm në lidhje me veprimet prioritare të nevojshme, por edhe burimet e vëna në dispozicion nga buxheti i shtetit ose ndihma e huaj që vepron në Shqipëri.

Financimi i aksionit për Ndryshimet Klimatike: Nevojitet një rishikim dhe rregullim i buxhetit për periudhat (2022-2024), (2025-2027), (2028-2030) të Strategjisë së NK-së **për të lejuar**

mundësinë e gjurmimit të shpenzimeve (përmes kodeve të buxhetit) dhe për të specifikuar në rrënjë mënyrën se si buxheti i dedikuar për klimën në Strategji, vjen i materializuar në PBA-të e sektorëve të prekur. Lidhja e linjave buxhetore me kodet buxhetore është e një rëndësie të veçantë, sepse u mundëson vetë institucioneve të bëjnë monitorimin dhe vlerësimin e tyre të performancës, por gjithashtu lejon organizatat ose agjencitë e përfshira në çështjet e klimës të punojnë me qeverinë në analizimin e efektivitetit financiar të programeve të qeverisë dhe donatorëve dhe të drejtojnë procesin në mënyrë të qartë dhe të pastër.

Programet / projektet që janë pjesë e **PBA-ve**, qoftë si financim i buxhetit të shtetit ose në bashkëfinancim me agjenci të huaja, duhet të bëjnë të dukshme (si pjesë në % të të gjithë buxhetit të programit) komponentët që lidhen drejtpërdrejt me zbutjen dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Disponimi i informacionit të zbërthyer në lidhje me financimin për klimën brenda programeve ose projekteve të PBA -së do të krijonte mundësinë për të ndarë informacionin financiar me palët e interesuara, OShC-të ose aktorët e tjerë, të cilat në rrethanat aktuale është e pamundur të ofrohen nga institucionet.

Në kuadër të punës së qeverisë, do të ishte e dobishme **të ngrihej një sistem të dhënash në nivel qendror** (p.sh. Zyra e Koordinimit të Donatorëve pranë Zyrës së Kryeministrit) për projektet e ndihmës së huaj të lidhura me klimën, që të përfshinte edhe projekte që nuk janë në bashkëfinancim me qeverinë, ose projekte tërësisht të mbështetur nga donatorët. Burime të tilla duhet të konsiderohen me vlerë të shtuar nga qeveria dhe mund të përdoren për të ndihmuar institucionet në rritjen e ndërgjegjësimit dhe zhvillimin e kapaciteteve.

Legjislacioni: Mungesa e akteve nënligjore mbi Ligjin për Ndryshimet Klimatike dhe Eficiencën e Energjisë pengon zbatimin në vend të ligjit. Duket se numri i akteve nënligjore që lidhen me Ligjin për Eficiencën e Energjisë ende për t'u miratuar është gjashtë (6). Sa i përket sistemit të monitorimit të shkarkimeve, është e nevojshme të integrohen të dhënat e kontribuesve lidhur me GGE-të në bazën e RRSHTN. Ende pritet miratimi i një numri të konsiderueshëm aktesh nën-ligjore të lidhura me Ligjin për Eficiencën e Energjisë. Përveç kësaj, nevojitet transpozim i shpejtë i legjislacionit tjetër të BE-së dhe miratimi i akteve rregullatore të cilat do të krijojnë bazën e nevojshme për raportimin e GGEs. Nisur nga mënyra si bëhet aktualisht raportimi nga operatorët industrial, përkundër regjistrave RRSHTN dhe Centraleve të Mëdha me Djegie të Brendshme, do të ishte e këshillueshme krijimi një mekanizmi të integruar raportimi, si një masë shtesë për të rritur efikasitetin e institucioneve por edhe të subjekteve industriale në përmbushjen e detyrimeve të tyre të raportimit.

Zhvillimi i Kapaciteteve Institucionale: Zbatimi i Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike duhet të shihet i lidhur me miratimin e një Politike të Zhvillimit të Kapaciteteve që rrjedh nga Strategjia për Ndryshimin e Klimës, për të krijuar më shumë fushë loje për sektorët e përfshirë në të gjithë qeverisjen ose institucionet që të bashkëveprojnë dhe koordinohen, por edhe për vendin në kuadër të KKKBNK. Kapacitetet nevojiten në të gjitha fazat e procesit të politikë bërjes. Zhvillimi i politikave ecën paralel me një sistem të fortë të monitorimit, raportimit dhe rishikimit të tyre, që e rrit efektivitetin e strategjisë dhe masave klimatike me kohën. Ndërtimi i njohurive nëpër institucione dhe përdorimi i tyre nga agjencitë dhe kështu me radhë, janë faktorë të rëndësishëm që kufizojnë punën e qeverisë në përballimin e tranzicionit për klimën. Qeveria duhet të zhvillojë Planin e saj për Zhvillimin e Kapaciteteve Institucionale për

NK, si pjesë e një politike të pavarur ku mund të përfshihet partneritet me programet e OKB-së dhe / ose agjencitë e tjera donatore. Nevojitet një mendim më strategjik i qeverisë në këtë drejtim.

Modelet: Nuk ka asnjë model 'prototip' të asaj që konsiderohet kapacitet institucional për klimën. Ndërtimi i kapaciteteve institucionale duhet të fokusohet në përmirësimin e performancës funksionale, që përfaqësohet përmes proceseve të integruara të planifikimit dhe vendimmarrjes.

Qasja në burime: Institucionet duhet të jenë në gjendje të zhvillojnë aftësi bindëse lidhur me nevojën për burime, për t'iu përgjigjur ndryshimeve klimatike, për shembull lidhur me informacionin dhe personelin, financat shtesë të nevojshme për klimën, rishpërndarjen e buxheteve bazë, etj. Kjo do kërkonte përshkrim të detajuar të kostove shtesë për veprimtaritë e përshtatëse ndaj klimës dhe shprehje në mënyrë të qartë të kontributit financiar të nevojshëm, përkundër objektivave prioritare. Pritet **përdorim më i mirë i portalit e-Albania**, i cili edhe pse funksional nuk arrin të ndihmojë përdoruesit në kërkesat e ndryshme të njohura nga ligji për të drejtën e informacionit. Informacioni i disponueshëm në rastin më të mirë ose nuk mund të filtrohet sipas formatit të kërkuar, ose nuk ekziston. Pengesat kryesore që janë shkak për mbështetjen e kufizuar ndaj masave të përshtatjes nga institucionet publike dhe paaftësia e tyre për të luajtur një rol më të mirë në zhvillimin e qëndresës ndaj ndryshimeve klimatike, lidhen me boshllëqet në menaxhim, mungesën e burimeve financiare dhe fizike, si dhe mungesën ose trajnimin e pamjaftueshëm.

Shtojca 1

Lista e projekteve të Ndhmës së Huaj për Shqipërinë, të lidhura me klimën (2019-2021)¹⁷

Projekti	Donatori	Shuma (USD)
Trajnimi, Edukimi dhe Pyllëzimi për zhvillimin e Qëndrueshëm të pyjeve në Shqipëri	Austri	400,000
Projekti i Shërbimeve Mjedisore	BB	22,840,000
BE për ekonominë qarkulluese dhe rritjen e gjelbër	BE	23,116,500
ALTOUR	BE	175,586
Fire-PREP	BE	71,461
Resource	BE	131,000
TUNE-UP	BE	110,635
Projekti për përmirësimin e menaxhimit të ligatinave në Balkan për mbrojtjen e pelikanit kacurel	France	425,794
Programi për menaxhimin e mbetjeve të ngurta	Gjermani	12,649,726
Transport publik miqësor me klimën, Tiranë	Gjermani	4,000,000
Menaxhim i integruar dhe riciklues i mbetjeve, miqësor me mjedisin	Gjermani	300,000
Ruajtja e Agro-biodiversitetit në zonat rurale	Gjermani	2,902,981
Rezerva nderkufitare biosferike, Prespë	Gjermani	3,500,000
Përgatitja e një databaze me informacion gjeografik lidhur me përshtatjen	Hungari	70,000
Veprim i komuniteteve për ruajtjen e zonave të mbrojtura në Shqipëri	Itali	2,021,870
Qëndrueshmëri mjedisore në Shqipëri	Itali	20,000
Përmirësimi i menaxhimit efektiv të zonave detare dhe të mbrojtura në Shqipëri	Itali	1,184,475
Program i Qendrueshëm dhe Ekoturizmi - Projekti kombëtar dhe rajonal i rrugëve	Itali	20,000
Gjelbërim për përmirësim mjedisor në Bashkinë e Korçës	Japoni	90,000
Kambion për grumbullimin e mbetjeve për Bashkinë e Kukësit	Japoni	90,000
Menaxhimi i kimikateve në Shqipëri	Suedi	951,786
Monitorim dhe shërbime këshillimi për perspektivën gjinore dhe mjedisin 2020-23	Suedi	84,873
Monitorim dhe shërbime këshillimi për mjedisin në Shqipëri	Suedi	296,685

¹⁷Zyra e Koordinimit të ndihmës së huaj, Drejtoria e Borxhit të Brendshëm, Ministria e Financave dhe Ekonomisë

Monitorimi i perspektivës gjinore në burimet natyrore 2017-20	Suedi	78,385
Monitorimi i burimeve natyrore 2017-19 Alb	Suedi	270,326
Planifikim i ujit të pijshëm dhe ujrave të zeza për nrgociatat me BE-në	Suedi	2,115,081
Natyra 2000	Suedi	67,129
SEPA, mbështetje për negociatat me BE_në	Suedi	2,346,320
SANE27 Faza 2	Suedi	2,085,462
Mbështetje për Ministrinë e Mjedisit	Suedi	2,204,197
Ne Ndikojmë Kornizën	Suedi	6,168
Projekti i Shërbimeve Mjedisore	Suedi	13,185,323
Zonat e mbrojtura detare dhe bregdetare 2	UNDP	1,093,266
Maritime OSR Detar dhe vlerësimi i riskut	UNDP	244,047
Infrastrukturë për mbrojtjen nga përmbytjet	UNDP	6,966,748
Zhvillimi i sektorit detar në Shqipëri	UNDP	1,007,510
Përshtatje me ndryshimet klimatike i rrezikut ndërkufitar nga përmbytjet në Bakllanin Perëndimor	Gjermani	3,450,000
Ruajtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i biodiversitetit në liqenin e Ohrit, Prespës dhe Shkodrës (Faza III)	Gjermani	800,000

Shtojca 2:

Intervista gjysmë të strukturuar me Institucionet e Qeverisjes Qendrore

1. Kuadri Ligjor: Zhvillimet dhe nevojat

- 1.1 Në këndvështrimin e institucionit tuaj, cila është situata lidhur me zbatimin e Strategjisë? A ka ndonjë shqetësim për sa i përket hartimit dhe zbatimit të legjislacionit për klimën? Cilat janë boshllëqet e rëndësishme në kuadrin ligjor lidhur me klimën?
- 1.2 Si e vlerësoni progresin e bërë në Shqipëri në përafrimin e legjislacionit për klimën me kuadrin e legjislacionit të BE-së për klimën?
- 1.3 A ndikojnë proceset e angazhimit global për klimën në progresin e vendit për zhvillimet ligjore të klimës? Çfarë po ndodh në lidhje me COP26?
- 1.4 A promovon vizioni apo programi politik i qeverisë angazhim dhe gatishmëri për klimën?
- 1.5 Sa përfarohet strategjia me financat për veprimin klimatik? Cilat të dhëna janë të gjurmueshme për të monitoruar rezultatet dhe efikasitetin e fondeve në veprimet klimatike? A ka ndonjë sistem për gjurmimin e dimensionit klimatik në projektet e financuara?

2. Ndryshimet klimatike dhe Agjenda e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor parashikuar nga Marrëveshja e Gjelbër Evropiane

Në të gjithë botën, politikat e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike të mbështetura nga Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC) kanë ofruar burime të rëndësishme financimi dhe mbështetje teknike për vendet në zhvillim. Megjithatë, shpesh përgjigjet e propozuara të përshtatjes kundërshtojnë realitete komplekse politike, veçanërisht në kontekste politikisht të paqëndrueshme, ku pushteti dhe politika formëzojnë rezultatet e përshtatjes.

- 2.1 Si e shihni rolin e institucionit tuaj në reduktimin e efekteve të ndryshimeve klimatike? Cilin sektor parashikoni si më të rëndësishëm për të ndërhyrë?
- 2.2 A njihet Ndryshimet Klimatike nga strukturat e institucioneve? A është mbështetur ndonjë program për klimën nga institucioni juaj dhe në çfarë mase ndërvepron institucioni me ndryshimet klimatike?
- 2.3 A ka stimuj/barriera që nxisin/pengojnë institucionin tuaj në zhvillimin e trajnimeve dhe ngritjen e kapaciteteve që nevojiten për zhvillimin dhe miratimin e politikave klimatike? A janë bërë përpjekje për të nxitur legjislacionin për politikat klimatike dhe sa është angazhuar Institucioni juaj në adresimin e barrierave dhe kufizimeve në përmbushjen e detyrimeve?
- 2.4 A ka projeksione të zhvilluara dhe të zbërthyera qartë nga Qeveria, për sa i përket reduktimit të shkarkimeve dhe gatishmërisë së vendit për objektiva në rritje përmes ristrukturimit të ekonomisë (në sektorë si transporti dhe lëvizshmëria, përdorimi i tokës, ekonomia qarkulluese, etj.)?
- 2.5 Cilat janë burimet, kapacitetet dhe nevojat e pashfrytëzuara të institucionit për të ushqyer inovacionin e gjelbër dhe parimet e ndryshimeve klimatike për arritjen e objektivave të Strategjisë Kombëtare për Ndryshimet Klimatike?

Bibliografia

Climate Action Network Europe (2020): Një BE pa karbon: Gjetje të skenarit për energjinë në Marrveshjen e Parisit

<https://caneurope.org/net-zero-eu-is-possible-findings-from-ngos-paris-agreement-compatible-energy-scenario/>

Climate Action Network Europe (2021): Studim: Objektivat e Marrveshjes së Parisit për Klimën janë të arritshme por kërkojnë zvogëlim të shkajshëm të shkarkimeve,

<https://caneurope.org/study-paris-agreement-climate-goal-steep-emission-reductions/>

Climate Action Network Europe (2021): Komisioni duhet ti japë jetë premtimeve në Marrveshjen e Gjelbërt dhe të ndërpresë subvencionet për lëndët fosile

<https://caneurope.org/can-europe-urges-ec-to-revise-ceeag/>

Climate Action Network Europe (2021): Deklaratë për Shtyp: Paketa "Fit for 55" con përpara objektivat e BE dhe nuk përmbush ambiciet

<https://caneurope.org/press-release-fit-for-55-climate-energy-eu-commission-package/>

Climate Action Network Europe (2021): Deklaratë për media: Paketa legjislative e BEsë për klimën dhe energjisë duhet të jetë 'Fit for 1.5°C

<https://caneurope.org/climate-energy-legislative-package-ff55/>

Climate Action Network Europe (2021): Targeti për burimet e rinovueshme duhet të jetë në linjë objektivat e BE për klimën

<https://caneurope.org/renewables-target-must-be-aligned-with-the-eu-higher-climate-ambition/>

Komisioni Evropian (2021): Raporti për Shqipërinë 2020

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjwKn7q9zzAhWLCOWKHa0ZCmqQFnoECAYQAQ&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fneighbourhood-enlargement%2Fsystem%2Ffiles%2F2020-10%2Falbania_report_2020.pdf&usq=AOvVaw29NByoceEd8O9244xPX9dC

Komisioni Evropian (2021): Raporti për Shqipërinë 2021

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/albania-report-2021_en

Agjencia Ndërkombëtare e Energjitë e Rinovueshme (IRENA), 2021: Albania – Burimet e Rinovueshme, Gadishmëria dhe Vlerësimi

<https://www.irena.org/publications/2021/March/Renewables-Readiness-Assessment-Albania>

Climate Action Network Europe (2021): Vlerësim i vitit 2021 i Direktivës për Eficencën e Energjisë: ta bëjmë të vlefshme

<https://caneurope.org/energy-efficiency-directive-review/>

Kuvendi i Shqipërisë (2019): Strategjia Kombëtare për Ndryshimet Klimatike dhe Plani i Veprimit, 2020-2030 <https://qbz.gov.al/eli/fz/2019>

Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2021): Programi Buxhetor Afatmesëm 2021-2023 <https://www.financa.gov.al/programi-buxhetor-afatmesem-2021-2023-faza-ii/>

OECD (2021): Përfitimet ekonomike dhe mjedisore prej kordinimit ndërkombëtar për cmimin e karbonit

<https://doi.org/10.1787/d4d3e59e-en>

OECD (2020): Grupi i Ekspertëve për Ndryshimet klimatike: Raportimi kombëtar i inventarit të gazeve serë përmes Tabelave të Raportimit të Përbashkët (CRTs)

<https://doi.org/10.1787/c4f45e18-en>

OECD (2018): Financimi i të Ardhmes së Klimës: ridizajn i infrastrukturës

<https://www.oecd.org/environment/cc/climate-futures/>

PNUD Shqipëri (2016): Komunikimi i Tretë Kombëtar i Shqipërisë për KKKBNK

https://www.al.undp.org/content/albania/en/home/operations/projects/environment_and_energy/third-national-communication-of-albania-to-the-united-nations-fr.html

Grupi i Bankës Botërore (2021): Shqipëria – Profili i vendit për rrezikun e klimës

<https://climateknowledgeportal.worldbank.org/sites/default/files/2021-06/15812-Albania%20Country%20Profile-WEB.pdf>

Faqe interneti:

Agencia e Eficencës së Energjisë www.eficenca.gov.al

Agencia Kombëtare e Mjedisit www.akbm.gov.al

Agency Kombëtare e Burimeve Natyrore www.akbn.gov.al

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit <http://turizmi.gov.al/>

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë www.infrastruktura.gov.al

Qendra e Botimeve Zyrtare www.qbz.gov.al

Fondacioni Westminster për Demokraci (WFD) është organ publik i Mbretërisë së Bashkuar i dedikuar për të mbështetur demokracinë në mbarë botën. Duke vepruar ndërkombëtarisht, WFD punon me parlamentet, partitë politike dhe grupet e shoqërisë civile, si dhe me zgjedhjet për të ndihmuar shtetet të kenë sisteme politike më të drejta, më gjithëpërfshirëse dhe të përgjegjshme.

www.wfd.org

@WFD_Democracy

@WestminsterFoundation

Fondacioni Westminster për Demokraci është një organ ekzekutiv publik i sponsorizuar nga Ministria e Punëve të Jashtme, Komonuelthit dhe Zhvillimit.

